

**RADA GMINY
ŁAŃCUT**

**Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XLII/375/10
Rady Gminy Łańcut
z dnia 15 września 2010 r**

**WÓJT GMINY
ŁAŃCUT**

**Program ochrony środowiska
dla Gminy Łańcut
na lata 2008-2011
z uwzględnieniem lat 2012-2015**

Łańcut, 2008r.

Spis treści	Str.
1. Wstęp	1
2. Informacje ogólne o gminie	12
3. Diagnoza stanu środowiska	27
3.1. Powietrze i hałas	27
3.2. Promieniowanie elektromagnetyczne	33
3.3. Jakość wód	34
3.4. Jakość gleb	38
3.5. Przyroda	39
3.6. Odpady	40
3.7. Poważne awarie i klęski żywiołowe	41
3.8. Odnawialne źródła energii	42
4. Cele i kierunki działań	46
5. Strategia działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska	49
6. Zarządzanie programem	55
6.1. Struktura zarządzania programem	55
6.2. Instrumenty i narzędzia realizacji programu	56
6.3. Metody i częstotliwość przeprowadzania analizy realizacji programu	58
7. Aspekty finansowe realizacji programu	59
7.1. Informacje ogólne	59
7.2. Możliwości finansowania przedsięwzięć	60
8. Wskaźniki monitorowania efektywności programu	66
9. Ważniejsze materiały źródłowe	68

1. WSTĘP

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska, organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

Program ochrony środowiska sporządzany w celu realizacji polityki ekologicznej państwa obowiązkowo powinien określać:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe;
- poziomu celów długoterminowych - dla obszarów o stwierdzonych, przekroczonych standardach jakości środowiska.

Jak stanowi art. 14 ust. 2 Prawa ochrony środowiska – program ochrony środowiska należy sporządzać na 4 lata, z uwzględnieniem 4 kolejnych lat.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łańcut na lata 2008-2011, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015”, winien być spójny z polityką ekologiczną państwa, programem ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego, a także powiatu łańcuckiego. W związku, z tym program ten dla zapewnienia spójności z celami określonymi w programach wyższego szczebla opiniowany będzie przez organ wykonawczy powiatu.

Gminny program ochrony środowiska powinien zawierać, co najmniej, następujące zagadnienia:

- 1) określenie stanu wyjściowego, czyli uwarunkowań realizacji programu ochrony środowiska, w szczególności:
 - a) zmian stanu środowiska w kontekście rozwoju gospodarczego gminy w ciągu lat, jakie upłynęły od przyjęcia obowiązującego programu ochrony środowiska – analiza powinna obejmować takie zagadnienia jak:
 - ochrona i poprawa jakości środowiska (ochrona wód i kształtowanie stosunków wodnych, gospodarka odpadami, zapobieganie zanieczyszczeniom i zagrożeniom takim jak: hałas i wibracje, pola elektromagnetyczne, poważne awarie, zanieczyszczenia powietrza, a także przeciwdziałanie zmianom klimatu, zapewnienie bezpieczeństwa

- chemicznego i biologicznego, ochrona przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej,
- racjonalne użytkowanie zasobów środowiska (zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki, energia odnawialna, ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych, ochrona kopalin, wzbogacanie i racjonalne użytkowanie lasów,
 - działania systemowe takie jak: m.in. edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego, wzmocnienie instytucjonalne, innowacje;
- b) określenie problemów środowiskowych jakie pozostają do rozwiązania:
- c) określenie zmian stanu prawnego od czasu przyjęcia poprzedniego programu (o ile nastąpiły)
- 2) uwzględnienie wyników raportów z wykonania aktualnego programu ochrony środowiska, które powinny być sporządzane co najmniej raz na 2 lata, w tym wykaz działań na rzecz środowiska jakie zrealizowano na terenie gminy od czasu przyjęcia aktualnego programu, w trakcie realizacji bądź, których nie zrealizowano (z podaniem przyczyn), wykaz ten winien zawierać informację o terminach i środkach finansowych przeznaczonych na realizację przedsięwzięć;
- 3) część strategiczną dotyczącą poprawy i ochrony środowiska w rozbiciu na cele średniookresowe (najbliższe 8 lat) i krótkookresowe (najbliższe 4 lata), określenie celów i działań priorytetowych możliwych do realizacji w okresie programowania (z treści dokumentu powinno wynikać uzasadnienie priorytetu);
- 4) określenie sposobów realizacji programu, które pomocne będą przy jego okresowej, obowiązkowej ocenie tj:
- a) narzędzia i instrumenty realizacji programu,
 - b) harmonogram realizacji poszczególnych zadań i nakłady na realizację programu (termin realizacji, wielkość nakładów, źródła finansowania i jednostki odpowiedzialne za realizację programu),
 - c) określenie sposobów kontroli realizacji programu (procedury kontroli, wskaźniki efektywności realizacji programu: presji na środowisko, stanu środowiska i reakcji oraz procedury weryfikacji programu);
- 5) określenie zadań własnych gminy – (przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub części ze środków będących w dyspozycji gminy (pełny zakres informacji niezbędny do ich realizacji);
- 6) określenie zadań koordynowanych – (pozostałe zadania związane z realizacją zadań ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wyższego i instytucji

działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom wyższego szczebla);

- 7) uwzględnienie ponadlokalnych celów ekologicznych realizowanych przez gminę;
- 8) wyniki postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji gminnego programu ochrony środowiska;

Nadrzędnym celem „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łańcut na lata 2008-2011, z uwzględnieniem lat 2012- 2015” jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa, przeniesionej poprzez Wojewódzki oraz Powiatowy Program Ochrony Środowiska na obszar gminy Łańcut.

Strategiczny cel polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” to **„Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego”**.

Cele ekologiczne założone w Programie realizowane będą poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne. Inwestycje ochrony środowiska przyczynią się do: zmniejszenia degradacji środowiska przyrodniczego, podniesienia jakości życia mieszkańców, tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach działalności gospodarczej związanej z turystyką, zwiększenia konkurencyjności gospodarki województwa. Działania organizacyjne pozwolą na rozwój struktur i narzędzi zarządzania środowiskiem oraz monitoringu środowiska. Określone w Programie działania są skierowane do wszystkich podmiotów mających prawno-finansowe możliwości ich podejmowania.

Drugim strategicznym dokumentem, który został uwzględniony przy sporządzaniu niniejszego Programu jest „Program ochrony środowiska województwa podkarpackiego na lata 2008-2011, przyjęty przez Sejmik Województwa Podkarpackiego w dniu 26 maja 2008r .

Dokument ten tworzy ramy, w które wpisuje się powiatowy program ochrony środowiska będący instrumentem realizacji lokalnej polityki w dziedzinie ochrony środowiska.

W chwili sporządzania GPOŚ dla Gminy Łańcut nie został jeszcze opracowany PPOŚ dla powiatu łańcuckiego, stąd też spójność z tym programem będzie oceniona na etapie jego opiniowania przez organ wykonawczy powiatu łańcuckiego.

Rysunek nr 1. Korelacje Programu z innymi dokumentami

Opracowanie wykonano na bazie materiałów zebranych w trakcie wykonywania Programu takich jak:

- dane o stanie środowiska na terenie powiatu łańcuckiego i gminy Łańcut (WIOŚ Rzeszów)
- informacje zawarte w dokumentach strategicznych,
- sprawozdania,
- dane statystyczne.

O przyjęciu określonych celów, kierunków działań i priorytetów w strategii działań na rzecz ochrony środowiska, jego poprawy i racjonalnego wykorzystania zdecydowały głównie następujące aspekty:

- a) specyfika gminy
- b) analiza stanu środowiska obejmująca:
 - analizę problemów z dziedziny ochrony środowiska istotnych dla gminy
 - analizę problemów możliwych do rozwiązania na poziomie gminy
 - diagnozę istniejącego stanu środowiska,
- c) krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne dokumenty strategiczne, nakreślające kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przewidujące

realizację zadań z dziedziny ochrony środowiska wynikające z integracji z Unią Europejską,

- d) opinie i wnioski zebrane na etapie opracowywania i opiniowania Programu oraz w okresie jego udostępniania do publicznego wglądu dotyczące:
- proponowanych przedsięwzięć,
 - priorytetów o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym,
 - konieczności cyklicznej weryfikacji celów zawartych w Programie.

Podejście takie zapewnia spójność pomiędzy Polityką ekologiczną państwa oraz programami ochrony środowiska przyjętymi na wszystkich szczeblach zarządzania.

Wójt Gminy Łańcut winien co 2 lata przekazywać Radzie Gminy oraz Zarządowi Powiatu Łańcuckiego raport z realizacji Programu.

Natomiast przynajmniej co 4 lata należy uchylać nowy Program.

Program ochrony środowiska ma formułę otwartą, co oznacza, że winien być korygowany i uszczegóławiany wraz ze zmianą aktów prawnych.

Szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku w gminie zostały przyjęte Uchwałą Nr XXXIV/263/06 Rady Gminy w Łańcut z dnia 29 marca 2006r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Łańcut

W 2007r zgodnie z wymogami prawnymi opracowano raport z realizacji Programu ochrony środowiska na lata 2004-2007. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w niniejszym raporcie wszelkie działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w Gminie Łańcut zmierzały w kierunku poprawy środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń. Strategicznym celem było ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia poprzez poprawę jakości wód powierzchniowych i gruntowych, stanu powietrza atmosferycznego, ochronę gleb, właściwą gospodarkę odpadami, ochronę przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

- 1. W zakresie gospodarowania zasobami wodnymi i zaopatrzenia ludności w odpowiedniej jakości wodę** zapobieganie zanieczyszczeniom wód polegało m.in. na likwidacji nielegalnych „kolektorów odprowadzających ścieki z gospodarstw domowych, a także likwidację „dzikich wysypisk śmieci”.
- 2. Najważniejszym działaniem w zakresie gospodarki ściekowej** jest kontrola stanu technicznego zbiorników na ścieki bytowe / szamba /oraz dokończenie budowy kanalizacji w gminie. Dokończenie budowy kanalizacji we wsi

Handzlówka przewidziane jest do 2009 r. Zaprowadzony jest rejestr zbiorników bezodpływowych który obejmuje 653 zbiorniki bezodpływowe. Właściciele nieruchomości na których znajdują się szamba, po przeprowadzeniu kontroli zostali zobowiązani do systematycznego okazywania dowodów wywożenia zgromadzonych w nich nieczystości na oczyszczalnię ścieków . Częstotliwość wywozu uzależniona jest od objętości szamba i zużycia wody.

3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powietrza atmosferycznego polegało przede wszystkim na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, komunalnych i komunikacyjnych. Istotną sprawą na terenie gminy było ograniczenie uciążliwej emisji zanieczyszczeń pyłowych ze źródeł lokalnych. Ograniczenie emisji ze źródeł odbywa się poprzez:

a/ ograniczenie strat ciepła (uszczelnienie i docieplenie budynków, wymiana stolarki okiennej),

b/ wykorzystanie paliw o lepszych parametrach (wyższa kaloryczność, mniejsza zawartość popiołu i siarki)

c/ propagowanie wykorzystania niekonwencjonalnych /odnawialnych) źródeł energii.

Coraz większe znaczenie dla jakości powietrza mają zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy mechaniczne.

Do działań ograniczających emisję ze źródeł komunikacyjnych należą:

- dążenia do zmiany sposobu transportu towarów i surowców z drogowego na kolejowy,
- zwiększenie płynności i przepustowości sieci drogowej na wszystkich szczeblach dróg : droga krajowa E-40, drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne,
- poprawa standardów technicznych dróg,
- stopniowe eliminowanie pojazdów będących w złym stanie technicznym (zarówno osobowych jak i ciężarowych),
- popularyzacja ruchu rowerowego ,

4. W zakresie gospodarowania odpadami :

a/ Zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów.

W gminie kontynuowany jest system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych zorganizowany w oparciu o odpowiednio oznakowane worki (segregacja bezpośrednio w gospodarstwach domowych) oraz pojemniki (system donoszenia odpadów do gniazd recyklingowych). Do worków mieszkańcy segregują makulaturę (worek w kolorze niebieskim), metal (worek w kolorze różowym) oraz butelki PET (worek w kolorze żółtym).Worki do segregacji rozprowadzane wśród

mieszkańców za pośrednictwem sołtysów oraz przedsiębiorstwa wywożącego odpady po cenie 50 gr /szt.

Dodatkowo w centrach siedmiu miejscowości zlokalizowane są gniazda recyklingowe. Wchodzące w skład gniazd pojemniki przeznaczone są do gromadzenia : makulatury (pojemnik w kolorze niebieskim), metalu (pojemniki w kolorze szarym) oraz butelek PET (pojemniki w kolorze żółtym). Zebrane odpady segregowane (zgromadzone zarówno w workach jak i w pojemnikach) są odbierane przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „EKOM” , 37-500 Jarosław, ul. Przemysłowa 6, które realizuje w imieniu gminy obowiązek zbiórki odpadów opakowaniowych i przekazania ich do recyklingu. Pojemniki spełniają funkcję edukacyjną . Na terenie gminy istnieje bardzo dobrze rozwinięty system zbiórki stłuczki szklanej oparty na 34 pojemnikach rozmieszczonych we wszystkich miejscowościach gminy. Odpady z pojemników odbiera Recykling Centrum sp. z o.o. 37-500 Jarosław, ul. Morawska 1. Obecnie istnieje możliwość zakupu worków do segregacji szkła i oddawania firmie przy posesjach zwłaszcza znacznie oddalonych od miejsc posadowienia gniazd recyklingowych.

b/ Eliminacja odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.

Problem odpadów niebezpiecznych znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych został w zależności od rodzaju odpadu rozwiązany w poniższy sposób:

- akumulatory – ze względu na możliwość zwrotu zużytego akumulatora przy zakupie nowego problem ten nie występuje,
- baterie – w ramach Podkarpackiego Systemu Zbiórki Baterii zorganizowanego na terenie gmin wchodzących w skład Związku Komunalnego „WISŁOK”, w szkołach gminy Łańcut prowadzona jest zbiórka baterii do jednorazowych pojemników - konkurs „Łowcy baterii”. Dodatkowo w Urzędzie Gminy oraz w dwóch szkołach (w Kosinie i w Kraczkowej) umieszczone są stałe pojemniki przeznaczone do zbiórki baterii(razem 3 sztuki). Zebrane baterie odbiera firma „EKO-TOP” Rzeszów.
- przerepracowane oleje – na stacji benzynowej w jednej z miejscowości gminy (Wysoka) umieszczony został pojemnik przeznaczony do zbiórki olejów przerepracowanych w ramach Systemu Zbiórki Olejów Przerepracowanych zorganizowanego na terenie gmin wchodzących w skład Związku Komunalnego „WISŁOK”. Odpady odbiera Konsorcjum Olejów Przerepracowanych Organizacja Odzysku Jedlicze

- W 2006 r. gmina przeprowadziła obwoźną zbiórkę odpadów niebezpiecznych , których zebrano :
- Zużyte akumulatory 16 06 01 – 3 kg.
 - Zużyty elektrolit 16 06 06 - 57 kg
 - Zużyte oleje smarowe 13 01 10- 12 kg ,
 - Zużyte kable aluminiowe - 07 04 02 - 3 kg ,
 - Opakowania z tworzyw sztucznych 15 01 02 - 42 kg.
 - Odpady zawierające rtęć , świetlówki – 16 02 13 - 37 szt.
 - Środki ochrony roślin 02 01 09 -192 kg
 - Rozpuszczalniki 15 01 04 15 kg
 - Sprzęt AGD wielkogabarytowy , lodówki, pralki odp. zawierające freon 16 02 11 – 91 kg.
 - Sprzęt AGD małogabarytowy (odkurzacze, żelazka, 283 ,5 kg.
 - Sprzęt komputerowy – 16 02 14 - 55 kg.
 - Sprzęt RTV narzędzia - telewizory 16 02 14 - 2961 kg
 - Sprzęt RTV narzędzia - monitory 16 01 14 - 47 kg.

Łącznie z całej Gminy Łańcut zebrano 3, 768 Mg odpadów niebezpiecznych.

Selektywną zbiórkę odpadów komunalnych / w tym niebezpiecznych / przedstawia tabela nr 1 .

Tabela nr 1. Selektywna zbiórka odpadów w Gminie Łańcut w latach 2005-2006

Rodzaj odpadu	Kod odpadu	Sposób prowadzenia zbiórki odpadu	Ilość zebranych odpadów	Ilość odpadów przekazanych	Odbiorca(y) odpadu
1	2	3	4	5	6
2005r.					
Eternit	17 06 01*, 17 06 05 *	Pakowanie załadunek i transport przez uprawnioną firmę	33 Mg	33 Mg	Odbiór przez EKO – TOP Rzeszów
Baterie	30 01 33 *	Zbiórka do pojemników przez dzieci w szkołach oraz w UG.	0,347 Mg	0,347 Mg	EKO – TOP Rzeszów
Przepracowane oleje	13 02 05*	Zbiórka do pojemnika na stacji CPN w Wysokiej od grudnia 2003 r.	600 l	600 l	Konsorcjum Olejów Przepr–Organiz Odzysku Jedlicze.
2006r.					
Odpady niebezpieczne		Obwoźna zbiórka przez uprawnioną firmę	3,768 Mg	3,768 Mg	Odbiór przez EKO – TOP Rzeszów
Eternit	17 06 01*, 17 06 05 *	Pakowanie załadunek i transport przez uprawnioną firmę	49 Mg	49 Mg	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Tarnów

Baterie	30 01 33	Zbiórka do pojemników przez dzieci w szkołach oraz w UG.	0,2695 Mg edycja wiosenna i jesienna	0,2695 Mg edycja wiosenna i jesienna	EKO – TOP Rzeszów
Przepracowane oleje		Zbiórka do pojemnika na stacji CPN w Wysokiej od grudnia 2003 r.	300 l	300 l	Konsorcjum Olejów Przepr Organiz. Odzysku

c/ Systematyczne likwidowanie wyrobów zawierających azbest (np. usuwanie pokryć dachowych z eternitu) :

Z prowadzonej od 2001 r. i corocznie aktualizowanej inwentaryzacji pokryć dachowych wykonanych z eternitu wynika, że na koniec 2006 r. we wszystkich sołectwach znajdowało się około 154 419 m² płyt dachowych eternitowych. Za pośrednictwem Sołtysów wsi informuje się mieszkańców o obowiązku składania corocznie w terminie do 31 stycznia informacji o rodzaju miejscu i ilości występowania azbestu. Rozesłane są wzory informacji wraz z ulotkami n.t. szkodliwości azbestu oraz bezpiecznego sposobu postępowania z tego rodzaju odpadami. Informację w 2005 r. i w 2006 r. złożyli mieszkańcy posiadający na swoich posesjach zdjęty eternit, zainteresowani dofinansowaniem odbioru przez gminę.

W tych latach Gmina zorganizowała odbiór oraz dofinansowała w 75 % koszty odbioru, transportu i utylizacji odpadów eternitu dachowego :

- w 2005 r. z 20 - stu gospodarstw w ilości 33 ton,
- w 2006 r. z 27 – iu gospodarstw w ilości 49 ton.

d/sprawowanie nadzoru nad realizacją obowiązków wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach przez właścicieli nieruchomości:

Szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku w gminie zostały przyjęte Uchwałą Nr XXXIV/263/06 Rady Gminy w Łańcutie z dnia 29 marca 2006 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Łańcut. Uchwała ta uwzględnia wszystkie zagadnienia wymagane ustawą.

Kontrola wykonywania przez właścicieli nieruchomości obowiązków przekazywania wytworzonych odpadów komunalnych uprawnionym podmiotom prowadzona jest w sposób ciągły. Gmina Łańcut współpracuje z przedsiębiorstwem odbierającym odpady od mieszkańców gminy uaktualniając na bieżąco ewidencję osób mających zawarte umowy na odbiór odpadów komunalnych (prowadzoną w postaci komputerowej bazy danych). Na podstawie tej ewidencji do właścicieli nieruchomości, którzy nie wywiązują się ze swoich ustawowych obowiązków wysyłane są wezwania do okazania dowodów właściwego postępowania z odpadami.

Kontrola wykonywania przez właścicieli nieruchomości obowiązków opróżniania zbiorników bezodpływowych i kierowania nieczystości ciekłych na

oczyszczalnię ścieków również prowadzona jest w sposób ciągły. Na podstawie ewidencji nieruchomości mających podpisane umowy na odbiór ścieków, prowadzonej przez Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Łańcut sporządzone zostały listy budynków nie przyłączonych do kanalizacji .

Część właścicieli zobowiązała się do wykonania przyłącza kanalizacyjnego w związku z czym ze strony Urzędu prowadzony był nadzór nad wykonaniem tego zobowiązania.

Część spraw została przesłana do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Łańcutcie celem wydania decyzji nakazującej uszczelnienie szamba.

Część właścicieli nieruchomości została zobowiązana do okazywania dokumentów świadczących o kierowaniu nieczystości ciekłych zgromadzonych w zbiornikach bezodpływowych na Oczyszczalnię Ścieków w Woli Dalszej.

W zależności od objętości szamba oraz zużycia wody w budynku ustalono odrębną (dla każdego z właścicieli nieruchomości) częstotliwość okazywania rachunków za wywóz nieczystości ciekłych.

Sprawy mieszkańców, którzy pomimo zobowiązań oraz pism przypominających im o obowiązkach nie wywożą nieczystości na oczyszczalnię są przygotowywane do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie grzywną.

5. Z zakresu ochrony przyrody :

Działania w zakresie ochrony przyrody oraz różnorodności biologicznej i krajobrazowej mają w większości charakter ciągły i pozainwestycyjny.

Najważniejsze kierunki działań to:

- ochrona, zachowanie, odtwarzanie oraz wzbogacanie zasobów przyrody,
- bieżąca ochrona walorów przyrodniczych oraz pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody ożywionej i nieożywionej
- tworzenie nowych form ochrony przyrody obejmujących ochroną prawną tereny i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych (pomniki przyrody, użytki ekologiczne),
- zabezpieczenie ekosystemów przed pożarami (egzekwowanie zakazu wypalania traw),
- zachowanie tradycyjnych praktyk rolniczych, wdrażanie programów rolnośrodowiskowych oraz wspieranie rolnictwa ekologicznego,
- dbanie o właściwą kondycję lasów

6. Kontynuacja edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży podniesienie świadomości ekologicznej dorosłych zamieszkujących teren Gminy Łańcut.

Każdy mieszkaniec winien czuć się współodpowiedzialny za stan środowiska oraz powinien mieć możliwość zdobywania wiedzy niezbędnej do współuczestniczenia w poprawie jakości środowiska. Celem edukacji ekologicznej jest wykreowanie społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań, świadomego wzajemnych powiązań pomiędzy zagadnieniami gospodarczymi, ekonomicznymi, społecznymi i politycznymi. W tym celu stworzone są systemy nauczania ekologicznego w szkołach podstawowych, poprzez zawodowe, średnie i wyższe.

Edukacja ekologiczna w naszej gminie prowadzona jest również przez Związek Komunalny Wisłok,, którego gmina jest jednym z 25 – ciu członków. Działania edukacyjne prowadzone wg programów za pomocą środków masowego przekazu/ lokalna prasa, radio i telewizja /.

Związek prowadzi warsztaty oraz szkolenia dla różnych grup społecznych, m.in. dla Wójtów, gminnych koordynatorów, nauczycieli, księży, sołtysów oraz lokalnych liderów ekologii a także dzieci i młodzieży.

Tematyką szkoleń i warsztatów są : selektywna zbiórka surowców wtórnych, odpadów opakowaniowych i niebezpiecznych, organizacji systemu kompostowania biomasy.

Formami przekazu wiedzy i nawyków postępowania ekologicznego są: plenerowe imprezy masowe kampanie Sprzątania Świata, kongresy liderów ekologii , wycieczki oraz konkursy – plastyczne, fotograficzne, muzyczne .

7. Wspieranie rolnictwa ekologicznego przejawia się formami dofinansowania

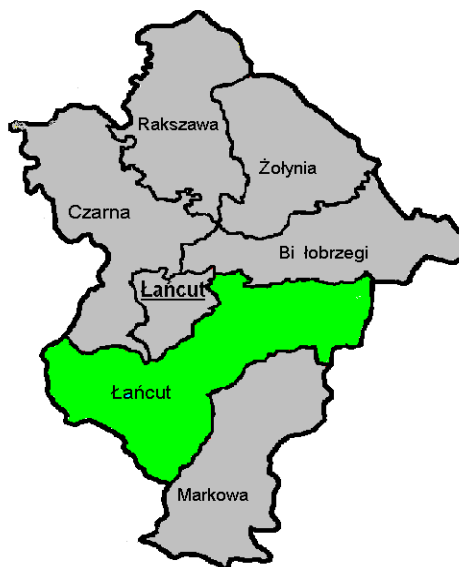
z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - badań gleb, badań stanu technicznego opryskiwaczy i szkoleń dla rolników.

Program ochrony środowiska dla Gminy Łańcut realizowany jest poprzez systematyczne działania na rzecz ochrony wód, powietrza, powierzchni ziemi i przyrody ukierunkowane na zahamowanie niekorzystnych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska naturalnego. Zakłada zmniejszenie, eliminację lub przeciwdziałanie zagrożeniom środowiskowym szczególnie związanym z narażeniem zdrowia i życia mieszkańców oraz wpływającym na stan najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy.

Głównym priorytetem w gminie jest kompleksowe jej skanalizowanie. Dzięki tej inwestycji oraz kontroli postępowania ze ściekami bytowymi i komunalnymi gromadzonymi w zbiornikach bezodpływowych stosunkowo szybko poprawiła się jakość wód powierzchniowych płynących.

2. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE

Gmina Łańcut jest jedną z 6 gmin wiejskich znajdujących się na terenie powiatu łańcuckiego (Rysunek nr 2.)

Rysunek Nr 2 . Lokalizacja Gminy Łańcut na terenie powiatu łańcuckiego

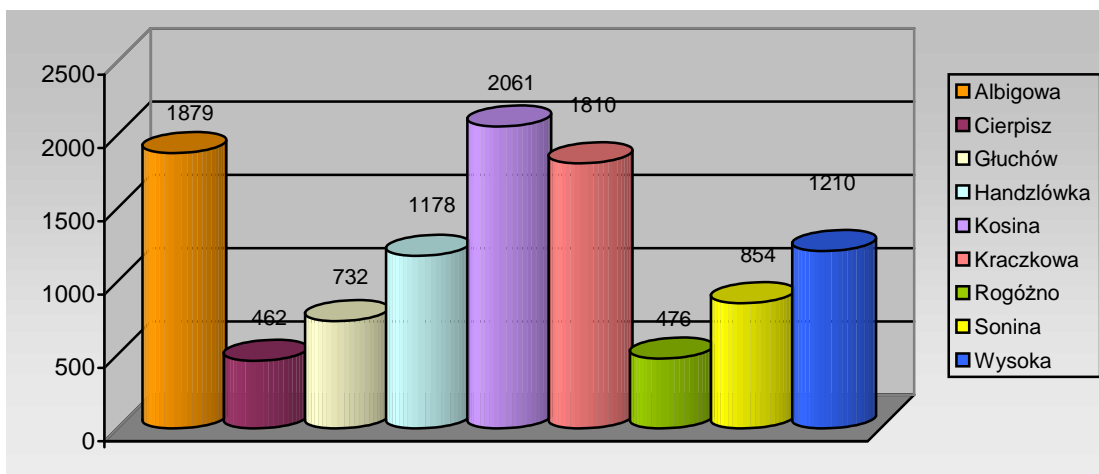
Znajduje się w centralnej części województwa podkarpackiego. Sąsiaduje z Miastem Łańcut oraz trzema gminami powiatu łańcuckiego Gminą Biłobrzegi, Markowa i Czarna, z gminą Przeworsk z powiatu przeworskiego oraz z Gminami Krasne i Chmielnik znajdującymi się na obszarze powiatu rzeszowskiego.

Gmina Łańcut położona jest w obrębie dwu krain geograficznych- Kotliny Sandomierskiej oraz Pogórza Karpackiego. Usytuowanie jej jest stosunkowo korzystne, gdyż leży przy drodze krajowej E-4, drogach wojewódzkich 877 i 881, w niewielkiej odległości od miasta wojewódzkiego jakim jest Rzeszów.

Gmina obejmuje swoim zasięgiem obszary 9 sołectw :

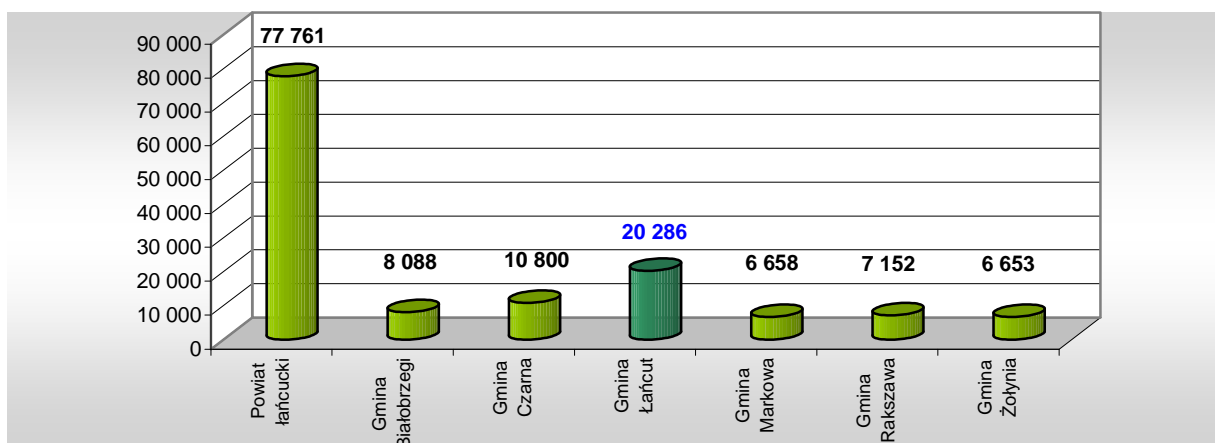
Albigową, Cierpisz, Głuchów, Handzlówka, Kosina, Krackowa, Rogóżno, Sonina, Wysoka.

Powierzchnia Gminy wynosi prawie 107 km² (rysunek nr 3).

Rysunek Nr 3. Powierzchnia Gminy (w ha) w rozbiciu na poszczególne sołectwa

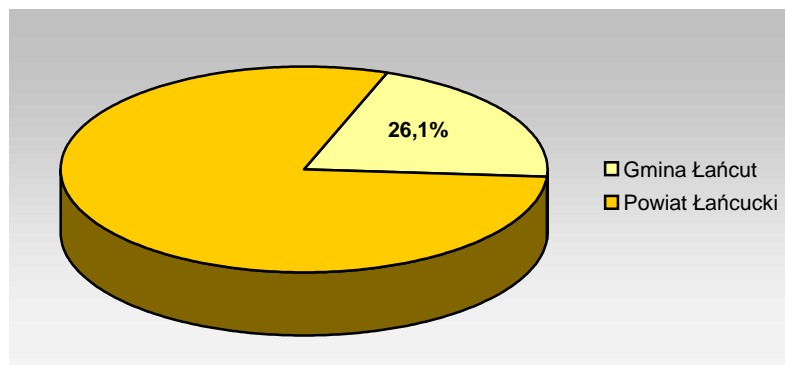
W 2006 r obszar ten zamieszkiwało 20286 mieszkańców (rysunek nr 4) co stanowiło 26 % mieszkańców powiatu łańcuckiego (tabela nr 2 i rysunek nr 5).

1995 - 2008 © Główny Urząd Statystyczny
Wykres 4 . Liczba ludności w poszczególnych gminach Powiatu Łańcuckiego

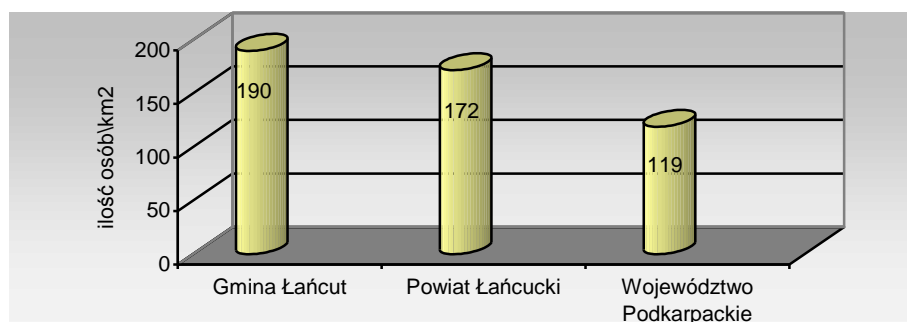
Tabela nr 2 . Gmina Łańcut na tle powiatu /2006r./

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Ludność	
		ogółem	kobiety
GMINA ŁAŃCUT	10665	20 286	10 321
Powiat łańcucki	45184	77 761	39 968
Udział procentowy	23,6	26,1	25,8

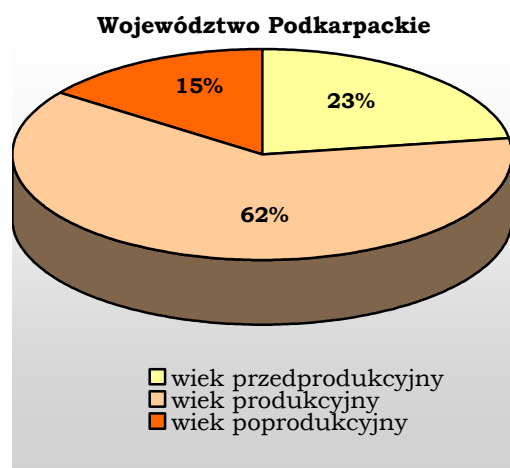
Rysunek nr 5 . Udział mieszkańców Gminy Łańcut w ogólnej liczbie ludności powiatu

Pod względem powierzchni oraz liczby ludności jest to największa gmina wiejska znajdująca się na terenie powiatu łańcuckiego. Na km^2 powierzchni przypada tutaj prawie 190 osób i jest to najwięcej w porównaniu z innymi gminami wiejskimi powiatu. Średnia gęstość zaludnienia jest tutaj większa niż średnia w powiecie oraz województwie (rysunek nr 6).

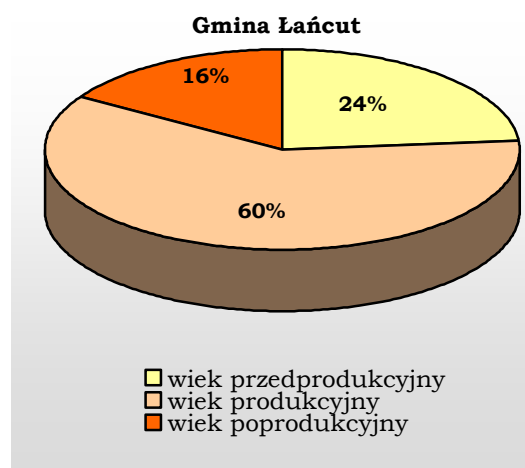

Rysunek Nr 6. Porównanie średnich gęstości zaludnienia na km^2 w Gminie Łańcut, Powiecie Łańcuckim oraz Województwie Podkarpackim

Struktura wieku mieszkańców Gminy Łańcut jest zbliżona do analogicznej występującej w Województwie Podkarpackim kształtuje się w sposób przedstawiony na rysunkach nr 7 i 8

Rysunek nr 7. Struktura ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w województwie podkarpackim

Wykres Nr 8. Struktura ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Gminie Łańcut

Rolnictwo

W strukturze użytków rolnych w Gminie Łańcut dominują grunty orne, zajmujące powierzchnię 6253 ha, łąki zajmują 1630 ha, - sady –758 ha, natomiast pastwiska - 202 ha (tabela nr 3). Lasy zajmują 260 ha, a pozostałe grunty 730 ha.

Tabela nr 3. Struktura użytków rolnych w Gminie Łańcut.

Jednostka terytorialna	powierzchnia użytków rolnych	grunty orne	sady	łąki	pastwiska
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Łańcut	8187	6 253	758	1 630	202

1995 - 2008 © Główny Urząd Statystyczny

Pod względem struktury gruntów w gminie Łańcut przeważają użytki rolne stanowiące ponad 89% ogólnej jej powierzchni. Wśród użytków rolnych natomiast dominują grunty orne (69%), w dalszej kolejności łąki (10%), pastwiska (ponad 7%), sady (prawie 7%) oraz grunty rolne zabudowane (prawie 7%).

Pod względem klas bonitacyjnych wśród gruntów ornych przeważają gleby klasy III (ponad 67%) oraz klasy II (ponad 20%).

Analizując strukturę użytkowania gruntów w poszczególnych miejscowościach gminy Łańcut zauważamy, iż największy udział gruntów ornych w powierzchni ogółem wykazują Kosina (69%), Sonina (68%) i Wysoka (67%). Natomiast największy udział gruntów rolnych zabudowanych w stosunku do użytków rolnych wykazuje Sonina (11%), a najmniejszy Kosina (4%).

W miejscowościach Kraczkowa, Albigowa i Handzlówka znajduje się 76% wszystkich sadów w gminie, przy czym uprawy te w samej Kraczkowej stanowią 35%. Zdecydowana większość gruntów leśnych i zadrzewień (80%) znajduje się w Albigowej, Handzlówce i Cierpiszu.

Hodowla bydła i trzody chlewnej występuje tutaj w znacznej ilości w porównaniu z innymi gminami powiatu Część mieszkańców Gminy utrzymuje się z pracy w swoim gospodarstwie.

Walory krajobrazowe i bogactwa naturalne

Pod względem fizjogeograficznym przeważający obszar gminy przynależy do Kotliny Sandomierskiej (Pradolina Karpacka i Podgórze Rzeszowskie). Jedynie południowa jej część znajduje się na obrzeżach Pogórza Dynowskiego. W obszarze gminy można wyróżnić części o różnym stopniu atrakcyjności walorów krajobrazowych.

Północny fragment gminy leżący w obrębie Pradoliny Karpackiej (północne fragmenty wsi Głuchów, Kosina i Rogózno) charakteryzuje się najmniej urozmaiconym krajobrazem. Są to najniższe położone, równinne i płaskie tereny, pokryte mozaiką pól uprawnych. Krajobraz urozmaicają niewielkie lasy oraz śródpolne i śródłukowe zadrzewienia.

Środkowa część gminy leżąca w obrębie Podgórze Rzeszowskiego charakteryzuje się znacznie bardziej urozmaiconą rzeźbą terenu. Faliste wzniesienia rozcinają dolinki niewielkich potoków. Pasma wzniesień zajęte są najczęściej przez tereny wykorzystywane rolniczo tworząc szachownicę pól uprawnych, pastwisk i łąk.

Najbardziej atrakcyjna część gminy położona w obrębie Pogórza Dynowskiego (Handzlówka, Cierpisz oraz południowe części Albigowej i Kraczkowej) wyróżnia się wysokimi walorami krajobrazowymi. Dominują tu pasy wzniesień porozcinane szeregiem dolinek, jarów i wąwozów. Z ich szczytów rozciągają się wspaniałe widoki na okoliczne tereny. Przy sprzyjających warunkach pogodowych można podziwiać rozległą panoramę doliny Wisłoka z mozaiką terenów rolnych, Płaskowyż Kolbuszowski i miasto Rzeszów. Szczególny urok posiada miejscowość Handzlówka gdzie urozmaicona rzeźba terenu jest w harmonijny sposób powiązana z szatą roślinną.

Obszar Handzlówki wraz z fragmentem wsi Albigowa przynależy do Hyżnieńsko–Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten na terenie gminy zajmuje powierzchnię 290 ha, co stanowi ok. 1,18% ogólnej jego powierzchni i ok. 2,72% powierzchni gminy.

Flora i fauna

Najbardziej rozpowszechnionymi skupiskami roślinnymi gminy są zbiorowiska łąkowe, pastwiskowe i murawowe. Obszar gminy jest prawie bezleśny, tylko ok. 5% ogólnej jego powierzchni zajmują lasy. Praktycznie wszystkie kompleksy leśne znajdują się w południowej części gminy. Dominują tu zbiorowiska łąkowe oraz

buczyna karpacka. Na pozostałym obszarze występują jedynie fragmenty łągów w dolinach rzecznych.

Spośród gatunków roślin chronionych na terenie gminy znajdują się:

- objęte ścisłą ochroną bluszcz pospolity i storczyk plamisty,
- objęte częściową ochroną kalina koralowa, kopytnik pospolity, kruszyna pospolita, marzanka wodna i pierwiosnka wyniosła,
- rośliny rzadkie takie jak biedrzyca mniejsza, chaber driakiewnik, driakiew gołębia i ostrożeń siwy.

Zróżnicowany teren gminy stwarza dość urozmaicone warunki bytowania dla zwierząt. Dominujące tutaj tereny otwarte spowodowały, iż najliczniej reprezentowaną grupę stanowią ptaki, wśród których warto wymienić bociana białego, puszczyka, sójkę, jastrzębia, myszołowa, pustułkę, wilgę. Największymi ssakami spotykanymi na terenie gminy są jeleń, sarna i dzik. Spośród drapieżników występują m.in. borsuk, lis, kuna leśna, tchórz, łasica natomiast spośród gryzoni warto wymienić piżmaka i chomika. Najczęściej spotykanymi gadami są jaszczurki zwinka i żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec, natomiast spośród płazów licznie występują ropucha szara, kumak nizinny czy rzekotka drzewna.

Geologia i klimat

Budowa geologiczna obszaru gminy jest dość urozmaicona. Rzeźba terenu ukształtowała się w okresie trzeciorzędu. Między pasmami wyżyn znajdują się długie doliny.

Powiat łańcucki wraz z gminą Łańcut położony jest w obrębie dwóch dużych krain geograficznych – Kotliny Sandomierskiej oraz Pogórza Karpackiego.

Kotlina Sandomierska – wytworzyła się w okresie trzeciorzędu i tworzą ją głównie iły i piaski.

Pogórze Karpackie - zbudowane jest z układów fliszowych, złożonych ze skał osadowych. W budowie geologicznej pogórza występują naprzemianległe warstwy piasków i łupków ilastych.

Część nizinna charakteryzuje się słabo urzeźbioną powierzchnią, miejscami tylko pofalowaną o średnich wysokościach 150 – 250 m n.p.m. Panuje tu klimat umiarkowanie wilgotny, cieplejszy, o średniej rocznej opadów atmosferycznych 600 – 700 mm. Część górzysta charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu tworzoną przez pasma wzgórz przebiegających z północnego zachodu na południowy wschód. Średnia wysokość terenu wynosi 350 – 420 m n.p.m. Najwyższe wzniesienie to wzgórze Patria pomiędzy Handzlówką a Husowem o wys. 418m. Klimat w rejonie Pogórza posiada charakter przejściowy, między nizinny a górskim. Występują tu niższej temperaturze powietrza o 6 - 7°C, większa wilgotność oraz większa średnia roczna opadów atmosferycznych wynosząca 700 – 850 mm.

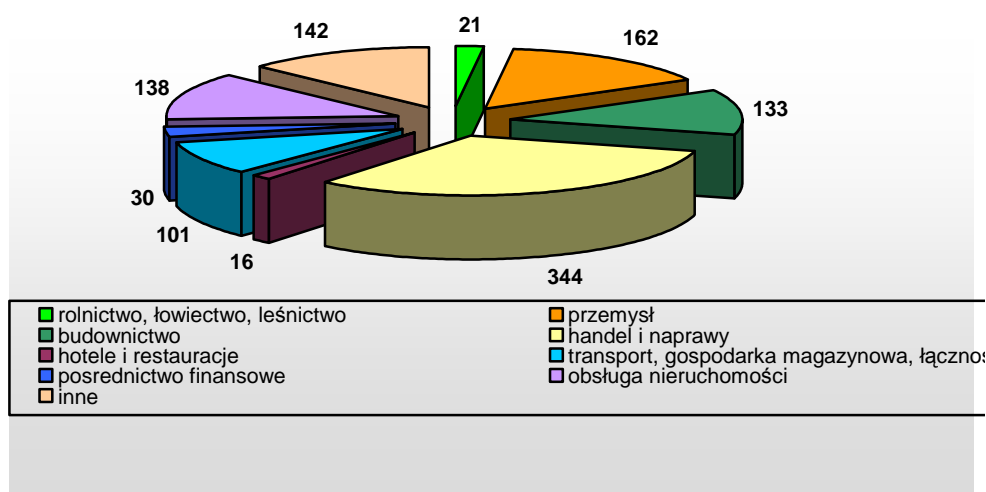
Działalność gospodarcza

Zgodnie z danymi znajdującymi się w systemie REGON w gminie Łańcut na koniec 2006 roku zarejestrowanych było 1 087 podmiotów. Większość jednostek (97%) to podmioty sektora prywatnego, wśród których przeważają przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne.

Podział według Polskiej Klasyfikacji Działalności (rysunek nr 9)

Ogółem 1 087 podmiotów, w tym

- rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo 21
- przemysł 162
- budownictwo 133
- handel i naprawy 344
- hotele i restauracje 16
- transport, gospodarka magazynowa i łączność 101
- pośrednictwo finansowe 30
- obsługa nieruchomości i firm 138

Rysunek nr 9. Podmioty gospodarcze w Gminie Łańcut wg PKD

Podział według sektora własności (Źródło: US Rzeszów)

Ogółem 1 087, w tym

sektor publiczny 29

sektor prywatny 1 058

Wskaźnik przedsiębiorczości (ilość podmiotów figurujących w ewidencji REGON na 1000 mieszkańców) wynoszący 45 nie jest zbyt wysoki. Wskaźnik ten jest niższy od średniej dla powiatu łańcuckiego wynoszącej 52 na co wpływ ma wysoki wskaźnik

dla miasta Łańcuta (87). Wśród gmin wiejskich powiatu tylko gmina Czarna ma wyższy wskaźnik, pozostałe zdecydowanie niższe.

Turystyka

Z uwagi na bliskie sąsiedztwo Rzeszowa i Łańcuta południowe, najatrakcyjniejsze tereny gminy (miejscowości Cierpisz, Handzlówka a także Albigowa i Kraczkowa) są miejscem sobotnio-niedzielnego wypoczynku mieszkańców tych miast.

Posiadane walory turystyczne w połączeniu z położeniem decydują o możliwości wykorzystywania tych terenów na wędrowki piesze, rowerowe lub konne. W okresie zimowym dodatkową atrakcją stanowi narciarska trasa zjazdowa z wyciągiem orczykowym w miejscowości Handzlówka.

Na terenie gminy wyznaczone zostały następujące szlaki turystyczne, ścieżki i trasy rowerowe:

- szlak turystyczny im. płk. Leopolda Lisa – Kuli (długość szlaku to 39 km, prowadzi on z Kosiny – miejsca urodzenia płk. Lisa-Kuli do Rzeszowa, wyznaczony został w kolorze czerwonym),
- ścieżka ekologiczno – dydaktyczna „Koralowa” w Cierpiszu (trasa ścieżki została podzielona na 10 odcinków, wzdłuż trasy umieszczono tablice prezentujące okazy znajdujące się w lesie, szacunkowy czas przejścia 2-4 godziny),
- trasa rowerowa: Handzlówka - Cierpisz - Kraczkowa - Albigowa – Handzlówka (długość trasy to ok. 30 km przebiega przez Handzlówkę, Albigowę-Honie,
- Cierpisz, Kraczkowę i Albigowę, początek i zakończenie trasy znajduje się w centrum Handzlówki),
- trasa rowerowa „Szlakiem kraczkowskich kapliczek i krzyży” (trasa liczy 15,5 km),
- podzielona została na 4 niezależne odcinki, na trasie znajduje się na m. in.: 20 zabytkowych kapliczek, 4 krzyże, ruiny starego folwarku, zabytkowe 300 letnie dęby oraz 2 punkty widokowe. W okresie zimowym trasa jest przystosowana do uprawiania narciarstwa biegowego),
- droga krzyżowa na Zimną Górę w Kraczkowej (to niepowtarzalne dzieło życia Stanisława Pusza - mieszkańca Kraczkowej, jej długość liczy 500 m, stacji wykonano z metalowych rur zwieńczonych krzyżem, na których umieszczono płaskorzeźby przedstawiające poszczególne sceny Drogi Krzyżowej Chrystusa).

Wśród obiektów architektury znajdujących się na terenie gminy Łańcut na szczególną uwagę zasługują dwa drewniane kościoły, należące do Szlaku Architektury Drewnianej Województwa Podkarpackiego. Są to:

- kościół filialny p.w. św. Sebastiana w Kosinie z 1737 r., wzniesiony jako trzecia z kolei świątynia, pierwsza, XV-wieczna spłonęła wraz z częścią mieszkańców Kosiny podczas tatarskiego najazdu w 1624 roku, drugą odbudowano i obwarowano w początku XVII wieku. Kościół jest budowlą niewielką, za to harmonijną i foremną, o konstrukcji zrębowej, w całości pokryty gontem. Jednoprzestrzenny, z prezbiterium i nawą tej samej szerokości.
- kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela w Soninie wzniesiony w II połowie XVII wieku. (wg. tradycji jeszcze w XVI w.) usytuowany w środku wsi na pagórku i otoczony z trzech stron rzeką Sawą. Wokół kościoła pozostałości obwarowań ziemnych (tzw. twierdzy chłopskiej). Orientowany, drewniany, na ceglonym podmurowaniu, konstrukcji zrębowej, oszalowany poziomo deskami.

Kolejnymi miejscami wartymi zobaczenia w gminie Łańcut są:

- Muzeum Regionalne w Handzlówce ciekawe warsztaty,
- Izba Regionalna w Albigowej,
- BASK Stadnina Koni Albigowa,

Bazę noclegowo-gastronomiczną na terenie gminy stanowią:

- hotelik Rolniczej Spółdzielni Wytwórczo-Usługowej w Głuchowie
- hotelik „SEZAM” w Kraczkowej,
- hotelik „PAOLA” w Kraczkowej
- klub „INCONTRO” w Kraczkowej
- gospodarstwo agroturystyczne „Albinos” w Albigowej
- gospodarstwo agroturystyczne „Folwark” w Kraczkowej
- gospodarstwo agroturystyczne w Cierpiszu
- gospodarstwo agroturystyczne w Głuchowie

Baza gastronomiczna przedstawia się następująco:

- Hotelik RSWU w Głuchowie,
- Restauracja "Sezam" w Kraczkowej,
- Restauracja „PAOLA” w Kraczkowej,
- Karczma “Pod Strzechą” w Kraczkowej,
- Klub "INCONTRO" w Kraczkowej,
- Lokal Gastronomiczny Stacja Paliw “BBS” w Kraczkowej,
- Klubokawiarnia “BOSS” w Rogóźnie.

Ze względu na położenie gminy (pagórkowaty teren) oraz inne walory (np. dostępność komunikacyjna) jest to dobry obszar do rozwoju agroturystyki. Część miejscowości Handzlówka należy do Hyżnieńsko – Gwoźnickiego Obszaru

Chronionego Krajobrazu. W Handzlówce także znajduje się jedyna w powiecie narciarska trasa zjazdowa z wyciągiem orczykowym. W Głuchowie natomiast zlokalizowana jest się stadnina koni, w której latem można korzystać z przejażdżek konnych. Kilka gospodarstw m.i. w Handzlówce i Cierpiszu posiada odpowiednie warunki do przyjmowania turystów. Gościnność oraz niepowtarzalny klimat tych miejsc powoduje, że gospodarstwa te mają już stałych turystów odwiedzających te miejsca systematycznie. Niewątpliwym atutem gminy jest fakt jej bezpośredniego sąsiedztwa z Miastem Łańcut, gdzie można obejrzeć piękny kompleks zamkowo-parkowy.

Oprócz gospodarstw agroturystycznych Gmina Łańcut zaopatrzona jest także w bazę noclegowo-gastronomiczną. Stanowią ją między innymi Hotelik Głuchów w Głuchowie znajdujący się przy trasie E-40 czy Internat Zespołu Szkół w Wysokiej.

Infrastruktura komunalna i techniczna

Komunikacja

Położenie komunikacyjne gminy Łańcut stanowi jeden z elementów jej potencjału. Przez teren gminy przebiegają drogi: krajowa Nr 4 (E-4) oraz dwie drogi wojewódzkie Nr 877 Naklik – Leżajsk - Szklary i Nr 881 Sokołów - Łańcut – Żurawica mające zasadnicze znaczenie z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej gminy.

Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć drogową. Łączna długość sieci drogowej w gminie (z uwzględnieniem dróg wojewódzkich i krajowej) wynosi 168,9 km.

Analizując drogi gminne pod względem nawierzchni zauważamy, iż spośród 25 dróg 16 posiada na całej długości nawierzchnię bitumiczną. Natomiast na pozostałych nawierzchnia taka występuje odcinkowo. Biorąc pod uwagę długość dróg gminnych to 29,4 km posiada nawierzchnię bitumiczną, 0,2 km – nawierzchnię betonową a 15,4 km nawierzchnię tłuczniową.

Gmina jest korzystnie usytuowana. Leży przy trasie krajowej E-4 i drogach wojewódzkich 877 i 881. Łączna długość dróg znajdujących się w granicach administracyjnych Gminy przedstawia się następująco :

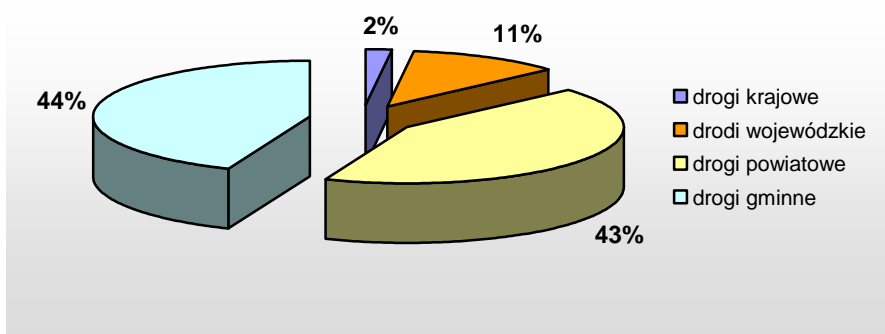
droga krajowa 2,115 km

drogi wojewódzkie 12,217 km

drogi powiatowe 45,591 km

drogi gminne 46,6 km.

Udział poszczególnych rodzajów dróg przedstawia rysunek nr 10

Rysunek nr 10. Udział % poszczególnych rodzajów dróg

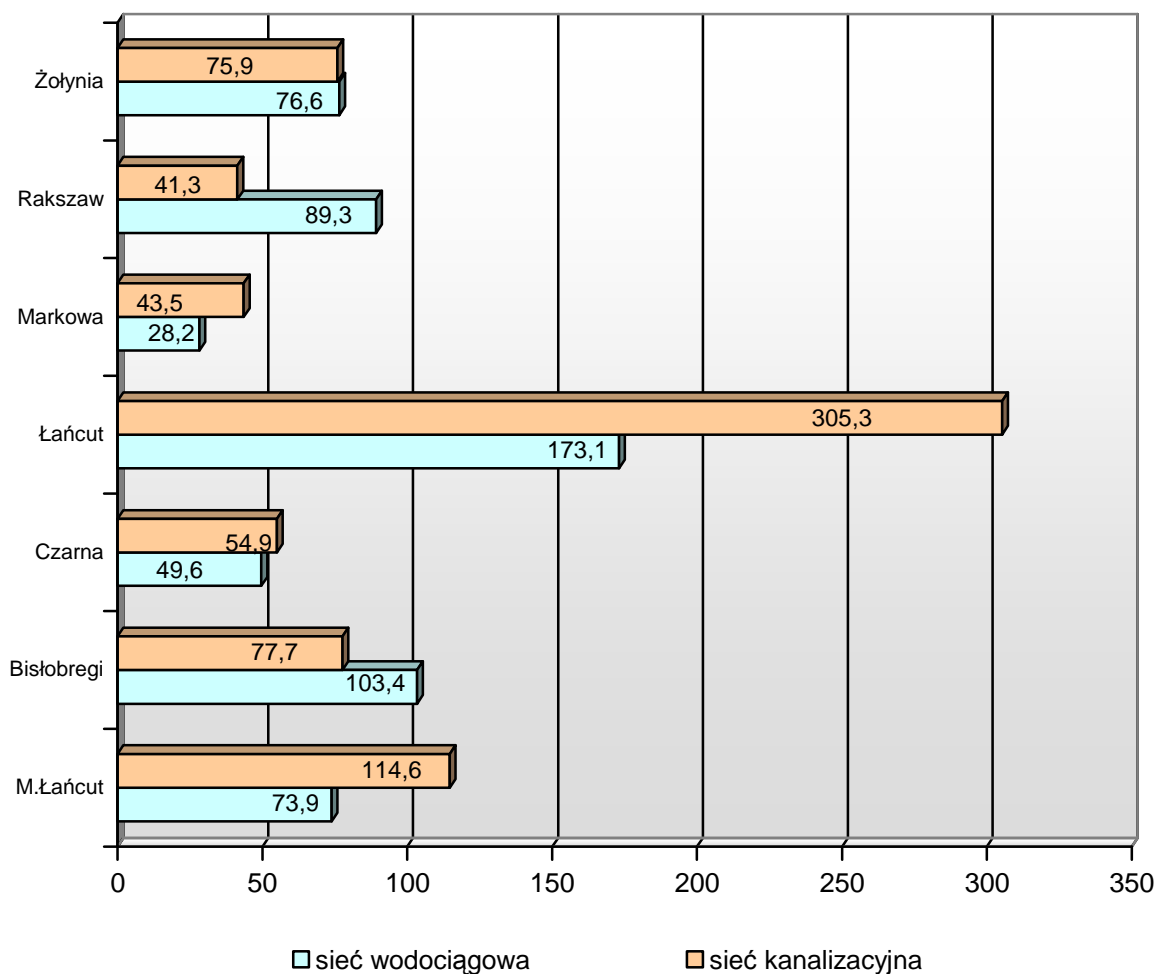
Wodociągi i kanalizacja

Istniejące na terenie gminy Łańcut sieci: wodociągowa i kanalizacyjna są bardzo dobrze rozbudowane. Spośród 9 miejscowości gminy tylko w jednej (Handzlówka) sieci te nie są jeszcze wystarczające. Dodatkowo w niewielkiej części Albigowej – przysiółek Albigowa – Honie brak jest kanalizacji.

Biorąc pod uwagę liczbę ludności gminy - z wody dostarczanej za pośrednictwem wodociągów wiejskich korzysta prawie 92% mieszkańców, natomiast ścieki bytowe za pośrednictwem kanalizacji sanitarnej odprowadza prawie 84% mieszkańców jest to sytuacja zdecydowanie korzystniejsza niż w innych gminach powiatu. Część gospodarstw domowych korzysta ze zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Porównując gospodarkę wodno-ściekową gminy Łańcut na tle powiatu łańcuckiego podkreślić należy, iż zarówno sieć wodociągowa jak i kanalizacyjna istniejące w gminie Łańcut w porównaniu z pozostałymi gminami są zdecydowanie lepiej rozwinięte.

Istniejąca w gminie sieć wodociągowa (wraz z przyłączami do budynków) stanowi 28% ogółu sieci w powiecie. Natomiast sieć kanalizacyjna (wraz z przyłączami do budynków) to ponad 30% ogólnej długości sieci w powiecie. Długość sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej na tle pozostałych gmin Powiatu łańcuckiego przedstawia rysunek nr 11.

Rysunek nr 11. Porównanie długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminach Powiatu Łańcuckiego. Źródło: Dane na dzień 31.12.2006r. US Rzeszów

W celu zarządzania i prawidłowej eksploatacji istniejących na terenie gminy Łańcut sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz zaspokajania potrzeb mieszkańców w sferze zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków (do Oczyszczalni Ścieków w Łańcucie zs. w Woli Dalszej) utworzono Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Łańcut z siedzibą w Soninie.

Do zadań Zakładu należą m.in. eksploatacja wodociągów, dostawa wody do poszczególnych odbiorców, przyjmowanie ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, okresowe przeglądy urządzeń i sieci, kontrola jakości wody i likwidacja odchyłeń od normy, bieżąca konserwacja, naprawa urządzeń, usuwanie awarii, wykonywanie remontów, modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, prowadzenie mapy dyżurnej i nanoszenie na niej nowych przyłączy uzgodnionych w Zespole Uzgadniania Dokumentacji Projektowych.

Sieć wodociągowa

W skład systemu wodociągowego wchodzi 173,1 km sieci rozdzielczej oraz 122,5 km przyłączy. Woda pobierana jest z 5 ujęć podziemnych (w miejscowościach Albigowa, Handzlówka, Głuchów, Kosina oraz Kraczkowa) i dostarczana do 4 716 budynków we wszystkich sołectwach gminy. Dzięki tak rozbudowanej sieci z wody korzysta 92% mieszkańców gminy. Tylko w Handzlówce - miejscowości położonej w dość trudnym terenie (osuwiska) sieć wodociągowa jest słabo wykształcona.

Woda dostarczana za pośrednictwem sieci wodociągowej zużywana jest głównie dla potrzeb indywidualnych gospodarstw domowych. Jedynie 8,6% ogółu dostarczanej wody wykorzystywane jest dla celów produkcyjnych, przy czym najwięcej wody produkcyjnej wykorzystywane jest w miejscowości Głuchów (31% ogółu wody doprowadzanej do tego sołectwa). W dalszej kolejności są Albigowa (11%) i Kraczkowa (8%). Natomiast w pozostałych miejscowościach zużycie wody dla celów produkcyjnych jest znikome.

Podstawowe dane o ujęciach wody w gminie Łańcut przedstawiają się następująco:

Ujęcie w Albigowej

Posiada 4 studnie głębinowe o średniej wydajności jednej studni 30 m³/h, wydajność całego ujęcia wynosi 700 m³/d. Ujęcie obsługuje mieszkańców jednej miejscowości – Albigowa i Handzlówka.

Ujęcie w Handzlówce

Posiada 3 studnie głębinowe o średniej wydajności jednej studni 12 m³/h, wydajność całego ujęcia wynosi 240 m³/d. Ujęcie obsługuje mieszkańców jednej miejscowości – Handzlówka.

Ujęcie w Głuchowie

Posiada 4 studnie głębinowe o średniej wydajności jednej studni 100 m³/h, wydajność całego ujęcia wynosi 2 200 m³/d. Ujęcie obsługuje mieszkańców trzech miejscowości – Głuchów, Sonina i Wysoka.

Ujęcie w Kosinie

Posiada 3 studnie głębinowe o średniej wydajności jednej studni 72 m³/h, wydajność całego ujęcia wynosi 800 m³/d. Ujęcie obsługuje mieszkańców dwóch miejscowości – Kosina i Rogóżno.

Ujęcie w Kraczkowej

Posiada 2 studnie głębinowe o średniej wydajności jednej studni 40 m³/h, wydajność całego ujęcia wynosi 900 m³/d. Ujęcie obsługuje mieszkańców dwóch miejscowości – Kraczkowa i Cierpisz z możliwością obsługi Wysokiej

Sieć kanalizacyjna

W skład istniejącego w gminie Łańcut systemu kanalizacyjnego wchodzi 305,3km czynnej sieci sanitarnej oraz 67,5km przyłączy.

Ścieki bytowe odprowadzane są z 4 409 budynków we wszystkich sołectwach gminy. Przy czym, w przypadku jednego sołectwa (Handzlówka – miejscowość położona w terenie osuwiskowym) sieć kanalizacyjna jest bardzo słabo wykształcona. Jej długość łącznie z przykanalikami wynosi zaledwie 1,4 km i korzysta z niej jedynie 5 gospodarstw tego sołectwa.

Istniejąca w gminie sieć sanitarna zapewnia odprowadzenie ścieków bytowych od 84 % mieszkańców gminy. W porównaniu z liczbą osób korzystających z sieci wodociągowej jest to wartość mniejsza o 8%.

Ścieki komunalne z terenu całej gminy Łańcut odprowadzane są do Oczyszczalni Ścieków w Łańcutcie zs. w Woli Dalszej, w której gmina posiada 35,02% udziałów.

Warto podkreślić, że istniejący system kanalizacji sanitarnej zapewnia odprowadzenie ścieków bytowych od wszystkich gospodarstw w gminie podłączonych do sieci wodociągowej. Niższa liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w porównaniu z siecią wodociągową często wynika z unikania przez mieszkańców dodatkowych opłat związanych z odprowadzaniem ścieków. Dlatego też na terenach, na których wybudowano sieć kanalizacyjną egzekwowanie obowiązków związanych z przyłączeniem do istniejącej sieci dokonywane jest na podstawie Uchwały Rady Gminy Łańcut Nr XXXIV/263/06 z dnia 29 marca 2006 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Łańcut. Tylko w przypadku, gdy budowa sieci jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona możliwe jest wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Podejmowane przez Urząd Gminy Łańcut działania skutkują systematycznym zwiększaniem się liczby budynków przyłączanych do sieci kanalizacyjnej.

Gazownictwo

Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo w Warszawie jest zarządcą bogatych ilościowo i jakościowo zasobów gazu ziemnego na terenie gminy Łańcut. Środkową część gminy zajmuje obszar górniczy, na którym P.G.N. i G. – Sanocki Zakład Kopalni Nafty i Gazu prowadzi eksploatację gazu ziemnego, obejmującą sieć odwiertów gazowych i gazociągów odprowadzających gaz do kopalnianych przepompowni i pomiarowni.

Na wschodnim obrzeżu gminy istnieje Zakład gazowniczy z podziemnym zbiornikiem gazu ziemnego, należącym do ww. podmiotu zarządzającego. Zbiornik ten wyznacza strefę ograniczonego użytkowania terenu.

PGNiG – Regionalny Oddział Przesyłu Gazu w Tarnowie eksploatuje 5 gazociągów wysokoprężnych przesyłowych, z tego 3 należą do sieci ogólnopolskiej.

Wszystkie gazociągi posiadają ciśnienie CN 6,3, co należy do najwyższych stosowanych do przesyłu i posiadającej największe odległości bezpieczne dla sąsiednich obiektów. Jeden z gazociągów na odcinku zabudowy wsi Sonina około 1,0 km posiada zmniejszone odległości, w związku z zastosowanym wzmocnieniem konstrukcji.

Sieć rozdzielcza należąca do Rozdzielni Gazu w Łańcutie obejmuje całość terenów osiedleńczych wszystkich miejscowości w gminie. Większość sieci jest w systemie średnioprężnym zasilanym ze stacji redukcyjno – pomiarowych I-go stopnia. Jeden gazociąg wzdłuż północnej strony drogi położonej we wsi Kraczkowa jest niskoprężny i zasilany jest z lokalnej stacji II – go stopnia.

Energetyka

Na terenie gminy istnieją linie wysokiego napięcia WN-110 kV, zasilające energetyczną stację w Głuchowie oraz stacje odbiorców przemysłowych, tj. Łańcucką Fabrykę Śrub i Zakład Gazowniczy „Husów”. Linie te wymagają ograniczenia.

Użytkowania w ich pobliżu ze względu na możliwość wystąpienia awarii konstrukcyjnej.

Sieć średniego napięcia SN obejmuje linie 15 kV i jedną linię 30 kV. Obsługuje ona w sposób wystarczający cały obszar gminy poprzez sieć stacji trafo.

Telekomunikacja

Zagospodarowanie przestrzenne w zakresie telekomunikacji obejmuje obiekty i urządzenia przesyłu zarówno przewodowego jak i bezprzewodowego. Telefonizacja w zakresie przewodów głównych korzysta z sieci podziemnej zarówno miedzianej jak i światłowodowej, natomiast telefonizacja bezprzewodowa, telewizyjna i radiofonia korzystają z nadajników lub przekaźników będących punktowymi obiektami budowlanymi.

3. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA.

3.1 Powietrze i hałas

Stan zanieczyszczenia powietrza

Powietrze atmosferyczne jest bezbarwna i bezwonna mieszanina gazów, tworzącą zewnętrzną strefę Ziemi. Procentowy skład powietrza w przeliczeniu na powietrze suche, pozbawione pary wodnej jest następujący:

Azot - 78,06 % (objętościowych);

Tlen - 20,98 % (objętościowych);

Argon - 0,93% (objętościowych);

inne - 0,03 % (objętościowych).

Jest to średni skład tzw. powietrza czystego, stanowiącego wzorzec do oceny stopnia zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, z którym człowiek ma kontakt codziennie. Odstępstwa od składu czystego powietrza świadczą o jego zanieczyszczeniu. Substancje, które w wyniku naturalnych zdarzeń przyrodniczych lub działalności ludzkiej dostają się do powietrza zmieniając ilościowo lub jakościowo jego skład naturalny uważane są za zanieczyszczenia. Im bardziej skład powietrza będzie różny od składu powietrza czystego, tym bardziej będzie ono zanieczyszczone, a tym samym bardziej uciążliwe dla środowiska biologicznego. Stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego nad wybranym obszarem zależy głównie od następujących czynników:

- wielkości emisji z wszystkich emitorów znajdujących się na tym obszarze oraz rodzaju, ilości, rozmieszczenia i wysokości efektywnej emitorów,
- napływu zanieczyszczeń spoza tego obszaru,
- warunków klimatycznych i meteorologicznych regionu, na którym znajduje się rozpatrywany obszar,
- ukształtowania i zagospodarowania terenu.

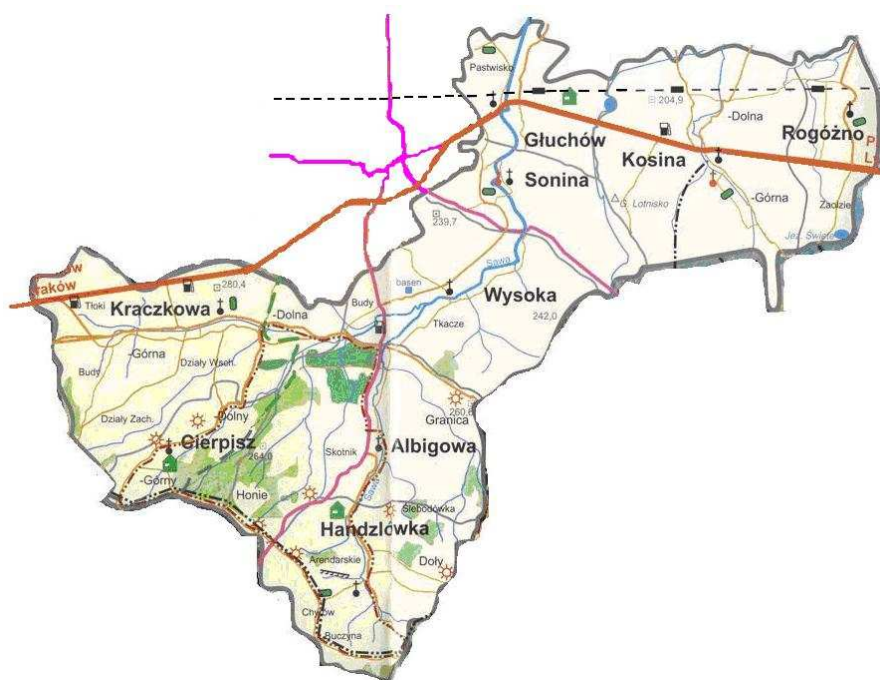
Zanieczyszczenia emitowane do powietrza niekorzystnie wpływają nie tylko na stan atmosfery, ale także na jakość oraz czystość wód i gleb, rozwój roślin i zwierząt, a co za tym idzie także na zdrowie człowieka. Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego można podzielić na chemiczne wprowadzane w postaci gazów i areozoli (dwutlenki siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla) oraz mechaniczne, do których zaliczane są różnego rodzaju pyły.

W skali powiatu największa emisja zanieczyszczeń do powietrza występuje w gminie miejskiej Łańcut, ze względu na dużą kumulację przemysłu. Mniejsza w gminach wiejskich: Rakszawa i Łańcut. Najmniejszą emisję odnotowuje się w gminach Markowa i Żołyńca.

Emisja zanieczyszczeń w 2006r. (wg danych do opłat za korzystanie ze środowiska) w powiecie łańcuckim wyniosła ponad 21 tys. Mg/rok i zmniejszyła się znacznie w porównaniu z rokiem 2003 bo o ponad 10 tys Mg.

W porównaniu z emisją z innych powiatów województwa podkarpackiego emisja z powiatu łańcuckiego nie stanowi nawet 1%.

Stopień uprzemysłowienia gminy jest niewielki, zlokalizowane są tu jedynie podmioty gospodarcze zaliczane do małych i średnich. Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzi głównie od lokalnych kotłowni pracujących na rzecz szkół i budynków użyteczności publicznej, gospodarstw domowych oraz ruchu samochodowego (szczególnie w otoczeniu trasy E-4; Kraków – Przemyśl, z natężeniem ruchu ponad 1000 pojazdów/ h). Trasy komunikacyjne stanowią liniowe źródło zanieczyszczeń (rys. nr 12)

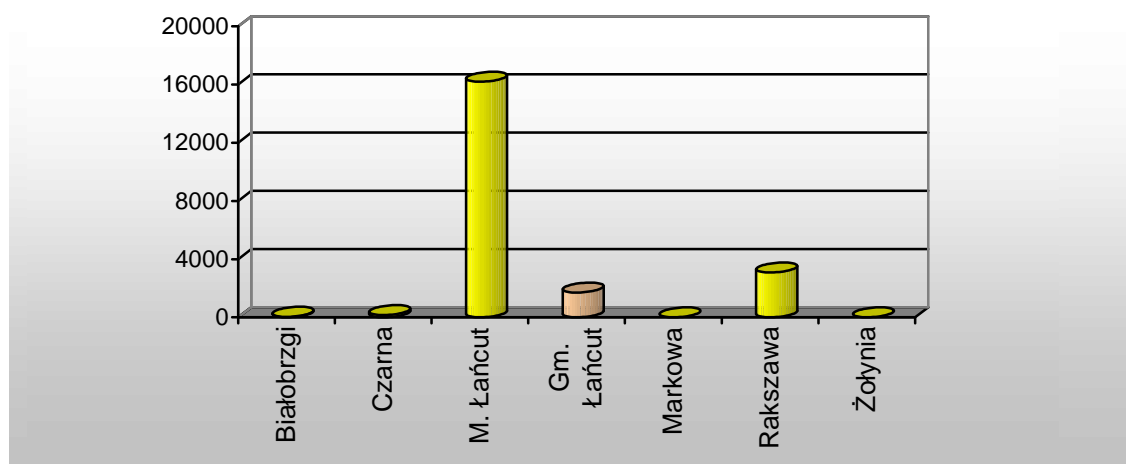

Rysunek Nr 12. Lokalizacja liniowych źródeł emisji (kreska przerywana – linia kolejowa; linia czerwona – trasa E-4)

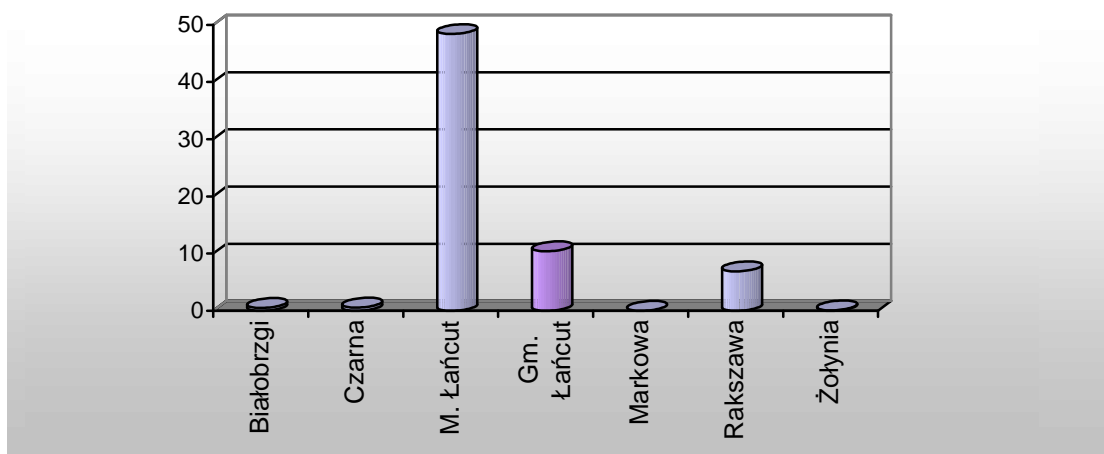
Kotłownie lokalne opalane są zazwyczaj drewnem lub węglem kamiennym o zróżnicowanych parametrach – często wysokiej zawartości siarki.

Niejednokrotnie w kotłowniach domowych (szczególnie w okresie zimowym) spalane są różnego rodzaju odpady (tworzywa sztuczne, tekstylia, opony). Zanieczyszczenia powstające w wyniku spalania takiego „paliwa” nie tylko powodują wprowadzanie do środowiska szkodliwych gazów jak np. chlor, dioksyny i furany, ale także powodują uciążliwości zapachowe dla sąsiadujących gospodarstw.

Stopień uprzemysłowienia gminy jest niewielki, zlokalizowane są tu jedynie podmioty gospodarcze zaliczane do małych i średnich. Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzi głównie od lokalnych kotłowni pracujących na rzecz szkół i budynków użyteczności publicznej, gospodarstw domowych oraz ruchu samochodowego (szczególnie w otoczeniu trasy E-4; Kraków – Przemyśl, z natężeniem ruchu ponad 1000 pojazdów/ h). Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w poszczególnych gminach Powiatu Łańcuckiego przedstawiają rysunki nr 13 i 14.

Rysunek nr 13. Emisja zanieczyszczeń gazowych w Gminie Łańcut w odniesieniu do pozostałych gmin powiatu łańcuckiego (w Mg/rok)

Rysunek nr 14. Emisja zanieczyszczeń gazowych w Gminie Łańcut w odniesieniu do pozostałych gmin powiatu łańcuckiego (w Mg/rok)

Oceny jakości powietrza dokonuje się w strefach definiowanych jako obszar aglomeracji o liczbie mieszkańców pow. 250 tys. lub obszar powiatu, który nie wchodzi w skład aglomeracji. Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowią:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu,
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji.

Poszczególne klasy stref decydują o potrzebie podjęcia działań w celu poprawy jakości powietrza.

Dla zanieczyszczeń, dla których określony jest margines tolerancji obowiązuje trójstopniowa skala klasyfikacji:

Klasa A – poziom zanieczyszczeń nie przekracza poziomu dopuszczalnego – nie ma wymaganego podejmowania działań;

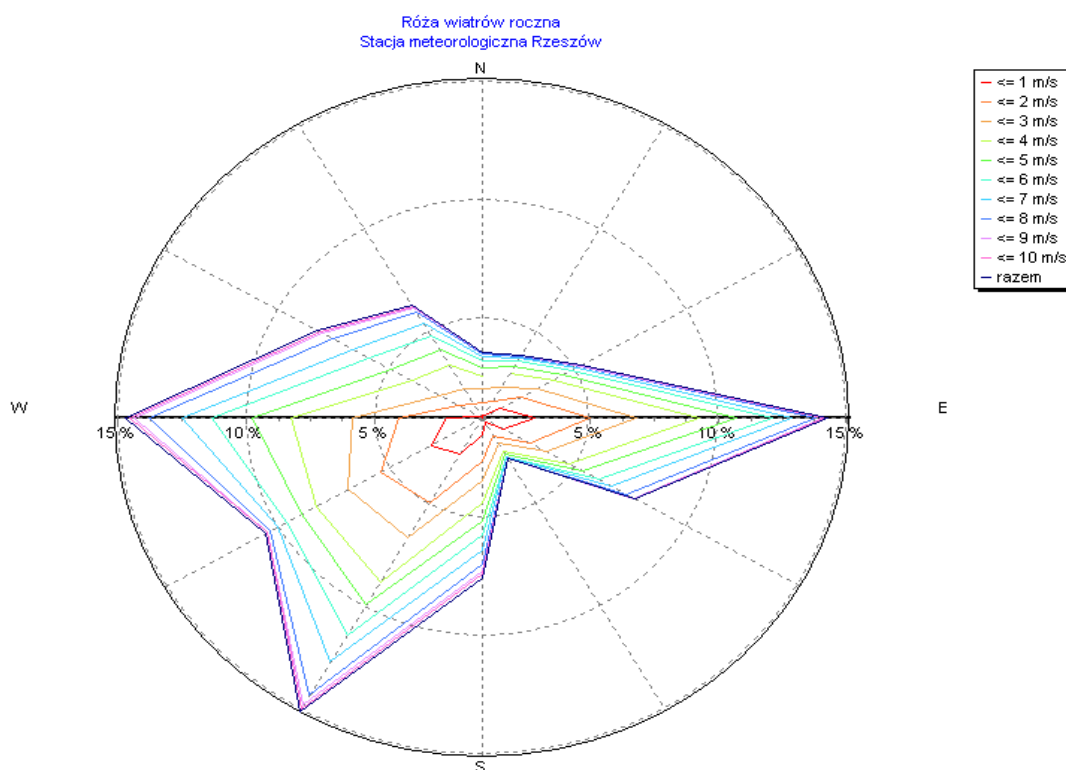
Klasa B – poziom zanieczyszczeń chociaż jednej substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji – wymagane jest określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych;

Klasa C – poziom zanieczyszczeń chociaż jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji - wymagane jest określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych oraz wartości dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji oraz opracowanie programu ochrony powietrza POP.

Biorąc pod uwagę końcową klasyfikację stref w województwie podkarpackim (cel ochrona zdrowia) wszystkie gminy powiatu łańcuckiego (w tym gmina Łańcut) zostały zaliczone do **Klasy A**.

Analogicznie przedstawia się sytuacja w końcowej klasyfikacji dotyczącej kryterium ochrona roślin (Klasa A)

Rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń zależy od kierunku wiatrów na danym terenie. Najczęstsze kierunki wiatru przedstawiono na rysunku nr 15 .

Rysunek Nr 15. Róża wiatrów

Podkarpacie zobowiązane jest do włączenia się w wypełnianie krajowych celów polityki klimatycznej, dotyczy to głównie rozwoju odnawialnych źródeł energii i wzrostu efektywności ich wykorzystania. Polska jest zobowiązana do ochrony warstwy ozonowej jako strona Konwencji wiedeńskiej i Protokołu montrealskiego w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową. Stosowanie substancji zubożających warstwę ozonową regulują przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o substancjach zubożających warstwę ozonową. Urządzenia, w których stosowane są dopuszczone przez regulacje UE substancje tj. instalacje i urządzenia chłodnicze oraz urządzenia klimatyzacyjne podlegają kontroli (WIOŚ) w zakresie przestrzegania przepisów ustawy. Dla niektórych substancji (HCFCs) obowiązuje harmonogram redukcji na wycofanie z obrotu i stosowania.

Chemizm opadów atmosferycznych

Opady atmosferyczne gromadzą zanieczyszczenia emitowane do atmosfery i przenoszą je na znaczne odległości. Z powodu dużej zmienności warunków meteorologicznych w skali miesięcy, sezonów w ciągu roku, w zależności od miejsca i czasu, ilości wnoszonych przez opady zanieczyszczeń bardzo zróżnicowane. W ramach krajowego monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych i depozycji do

podłoża na obszarze województwa podkarpackiego w 2006 roku analizowano wody opadowe na stacji IMGW zlokalizowanej w Lesku. Ocena wyników badań za rok 2006 wykonana została w odniesieniu do ośmioletnich badań monitoringowych chemizmu opadów atmosferycznych i depozycji zanieczyszczeń do podłoża, prowadzonych w sposób ciągły w latach 1999-2006. Wykazała ona, że depozycja analizowanych substancji w 2006 roku, w stosunku do średniej z wielolecia 1999-2005, dla większości składników była mniejsza. Wniesiony wraz z opadami w 2006 roku ładunek siarczanów, w porównaniu do lat poprzednich zmalał o 31,8%, ładunek azotanów i azotynów o 12,9%, azotu amonowego o 15,3%, fosforu ogólnego o 29,6%, ołowiu o 17,8%, niklu o 44,8%. Ładunek chlorków kształtował się na poziomie wartości o średniej wieloletniej, natomiast nastąpił wzrost depozycji azotu ogólnego o 20,1% i kadmu o 9,3%.

Hałas

Hałas w świetle ustawy Prawo ochrony środowiska jest energią, której presja może pogarszać stan środowiska naturalnego, a w szczególności negatywnie wpływać na zdrowie i samopoczucie ludzi, dlatego uważany jest za zanieczyszczenie środowiska. Według definicji hałas to dźwięki, które niezależnie od źródła swojego pochodzenia i parametrów fizycznych, powodują dyskomfort psychiczny lub odczuwane są jako uciążliwość, określić należy mianem hałasu. Odbiór dźwięku zależy od cech osobniczych i stanu psychicznego osoby, która jest na niego narażona.

W zależności od źródła hałasy zewnętrznego narażeni możemy być na:

hałas komunikacyjny, w tym:

- drogowy (uliczny),
- lotniczy,
- kolejowy,

Dźwięki pochodzące z wymienionych źródeł w przeważającej mierze tworzą klimat akustyczny środowiska i są odpowiedzialne za codzienną uciążliwość i szkodliwość hałasu w miejscu zamieszkania i wypoczynku.

W ostatnich latach coraz większym problemem staje się hałas związany z motoryzacją i mechanizacją.

Wszechobecność hałasu w naszym życiu zawodowym i domowym budzi uzasadniony niepokój i uczucie zagrożenia. Hałas o takich poziomach jakie występują zwykle w środowisku, nie stanowi bezpośredniego zagrożenia zdrowia, ale wpływa w dużym stopniu na sferę psychiczną człowieka i może prowadzić do różnych zaburzeń.

W latach 2005i 2006 na obszarze Gminy Łańcut WIOŚ Rzeszów nie prowadził pomiarów hałasu komunikacyjnego. W 2005r. jedynie Generalna Dyrekcja Dróg

Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie. Wyniki przeprowadzonych pomiarów w miejscowości Kraczkowa wykazały, że natężenie pojazdów w porze dziennej wynosiło prawie 1500 poj/h (w tym 10 % to pojazdy ciężkie), natomiast w porze nocnej 291poj/h (w tym 16 % to pojazdy ciężkie). Równoważny poziom hałasu zarówno dla pory dziennej jak również dla pory nocnej został przekroczony odpowiednio o 15 dB (pora dzienne – wartość dopuszczalna 50 dB) oraz o 18,4 dB (pora nocna – wartość dopuszczalna 50 dB). Państwowy Zakład Higieny określił skalę uciążliwości hałasu (tab nr 4)

Tabela nr 4. Subiektywna skala uciążliwości hałasu PZH

Mała uciążliwość	$L_{eq} < 52$ dB
Średnia uciążliwość	$52 < L_{eq} \leq 62$ dB
Duża uciążliwość	$63 < L_{eq} \leq 70$ dB
Bardzo duża uciążliwość	$L_{eq} > 70$ dB

Na terenie powiatu (w tym także gminy) nie przeprowadzono badania natężenia hałasu kolejowego.

3.2 Promieniowanie elektromagnetyczne

Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacja zmian dokonywana jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wg kryteriów określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów oraz w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. Nr 221, poz. 1645). Ocena ta prowadzona jest dla dwóch rodzajów terenów:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
- miejsc dostępnych dla ludności.

Oceny poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Prawo ochrony środowiska obowiązuje wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska do prowadzenia okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz aktualizowania corocznego rejestru zawierającego informacje o stwierdzonych przekroczeniach dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

W 2006 r. WIOŚ w Rzeszowie objął badaniami łącznie 27 obiektów emitujących pola elektromagnetyczne, w tym 7 obiektów elektroenergetycznych, 4 radiowo - telewizyjne stacje nadawczo – odbiorcze i 16 stacji bazowych telefonii komórkowej. Badania wykonano łącznie w 270 pionach pomiarowo - kontrolnych. W wyniku przeprowadzonych badań nie stwierdzono podwyższonych poziomów pól elektromagnetycznych ani przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w otoczeniu monitorowanych źródeł promieniowania od źródeł znajdujących się na obszarze Miasta Rzeszowa.

Na terenie gminy Łańcut występuje stosunkowo niewiele źródeł promieniowania elektromagnetycznego. Są nimi: linie wysokiego napięcia oraz maszty telefonii komórkowej. Wszystkie linie miały dotychczas wyznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego odpowiedniej szerokości pasy bezpieczeństwa. W aktualnych warunkach prawnych, wobec braku planów, istnieje zagrożenie naruszenia odległości bezpiecznych od linii, przez zabudowę, w przypadku niewłaściwego ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla nowych obiektów.

Do chwili obecnej / 2008 rok /nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnych emisji fal elektromagnetycznych pochodzących z ww. źródeł /linii energetycznych i nadajników telefonii komórkowej/

3.3 Jakość wód

Wody powierzchniowe

Teren gminy w całości należy do zlewni rzeki Wisłok przepływającej w odległości ok. 2-3 km od jej północnej granicy. Sieć wewnętrzną wód gminy tworzą potoki: Sawa, Kosinka, Kraczkowski, Graniczny i bezimienne potoki. Główne ciekły gminy -Sawa i Kosinka są prawobrzeżnymi dopływami Wisłoka płynącymi w kierunku z południa na północ.

Rzeka Sawa wypływa w Handzlówce, następnie przepływając przez Albigową, Wysoką, Soninę i Głuchów zbiera po drodze wody bezimiennych dopływów. Powyżej miejscowości Wysoka przyjmuje wody potoku Kraczkowskiego (płynącego przez Kraczkową) posiadającego rozbudowaną sieć bezimiennych dopływów spływających z Pogorza.

Na terenie gminy Markowa bierze swój początek rzeka Kosinka (przepływająca przez Kosinę), odwadniająca wschodnią część gminy i nie posiadająca gęstej sieci dopływów. Obok Sawy i Kosinki do Wisłoka wpływa również potok Graniczny biorący

swój początek w Soninie i przepływający następnie przez Głuchów. Ogólna długość rzek na terenie gminy wynosi 39,8 km, w tym 12,5 km uregulowanych.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w ramach monitoringu środowiska prowadzi badania jakości wód powierzchniowych. Jednakże na obszarze Gminy Łańcut nie został zlokalizowany żaden punkt pomiarowy. Jakość wód powierzchniowych płynących (za wyjątkiem rzeki Wisłok) na terenie Gminy nie jest monitorowana, stąd też nie można jednoznacznie wskazać stopnia ich zanieczyszczenia. Można jedynie domniemywać, że pomimo znacznego skanalizowania gminy do wód tych dostają się zanieczyszczenia pochodzenia antropologicznego, w tym również rolnicze. Jedynie w 2005r. przy ujściu do Wisłoka (punkt pomiarowy w Woli Dalszej) skontrolowano jakość wody w potoku Sawa pod kątem przydatności wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych – kraina pstrąga. Przeprowadzone badania wykazały, że potok prowadzi wody nieprzydatne do bytowania ryb ze względu na zawartość tlenu rozpuszczonego, azotu amonowego, fosforu ogólnego i azotynów.

Ponieważ potoki z terenu gminy znajdują się w zlewni rzeki Wisłok wpływają na jakość wody w tej rzece. Stąd też przedstawiona została jakość wody w tej rzece w punktach pomiarowych zlokalizowanych w powiecie łańcuckim (tabela nr 5)

Tabela Nr 5 Wykaz punktów badawczych sieci monitoringu rzeki Wisłok na terenie Powiatu Łańcuckiego

Rzeka	Nazwa przekroju pomiarowo-kontrolnego	km biegu rzeki	Miejscowość	Gmina	Klasa jakości wody
Wisłok	Powyżej Łańcuta	36,8	Dąbrówki	Czarna	IV
Wisłok	Poniżej Łańcuta	27,8	Białobrzegi	Białobrzegi	IV

Należy zauważyć, że jakość wód monitorowana w wymienionych powyżej punktach pomiarowych uległa poprawie w stosunku do 2003r., kiedy w obydwu punktach, w klasyfikacji ogólnej wody zaliczono do ponadnormatywnie zanieczyszczonych.

Przeprowadzone badania jakości wód płynących w 2006r. ujawniły, że rzeka Wisłok w punkcie badawczym zlokalizowanym powyżej Łańcuta (Dąbrówki) prowadziła wody w klasyfikacji ogólnej zaliczone do IV klasy czystości -wody niezadawalającej jakości (w 2005r. III klasa). Także w punkcie pomiarowo-kontrolnym poniżej Łańcuta (Białobrzegi) stwierdzono wody niezadawalającej jakości - IV klasa (2005r. także IV klasa) .

Od punktu pomiarowego w Białobrzegach, aż do ujścia rzeki jakość wód Wisłoka nie uległa poprawie.

W obrębie gminy Łańcut nie występują większe zbiorniki wód stojących. Do największych zaliczyć można naturalny zbiornik bezodpływowy - „Święte Jezioro” w miejscowości Rogóżno o powierzchni 3,5 ha.

W miejscowości Sonina zlokalizowany jest zalew o powierzchni 1,2 ha oraz pojemności 12 130 m³ wody.

W miejscowości Głuchów, na potoku Graniczny został utworzony zbiornik retencyjny o powierzchni 1,5 ha i pojemności 36 600 m³ wody. Zadaniem zbiornika jest retencja wody z możliwością wykorzystania zasobów dla celów rolniczych, wodociągowych i rekreacyjnych oraz zabezpieczenia gruntów przyległych użytkowanych rolniczo przed zalewaniem podczas dużego przyływu wód opadowych.

Jakość wody w tych zbiornikach nie była monitorowana.

Wody podziemne

Rozmieszczenie i wielkość zbiorników wód podziemnych znajdujących się na obszarze gminy związane są z budową geologiczną. Poziom tych wód jest różny w zależności od charakteru skał, podłoża i rzeźby terenu. Wyróżniono trzy obszary występowania wód głębinowych: teren Pradoliny Podkarpackiej (charakteryzujący się jednolitym, zasobnym poziomem wód aluwialnych), Podgórze Rzeszowskie (o jednolitym poziomie wód) oraz Pogórze Dynowskie (o niejednolitym poziomie wód, występującym na różnych głębokościach i małozasobnym).

Na obszarach wodonośnych znajdują się studnie głębinowe zasilające wiejskie studnie i sieci wodociągowe.

Znaczna część gminy Łańcut została, zgodnie z zatwierdzoną dokumentacją hydrogeologiczną, włączona w obręb strefy ochronnej wokół Głównego Zbiornika Wód Podziemnych - 425 - „Dębica - Stalowa Wola -Rzeszów”, największego i najbardziej zasobnego w wodę zbiornika czwartorzędowego w rejonie Zapadliska Przedkarpackiego (tabela nr 6 i rysunek nr 16).

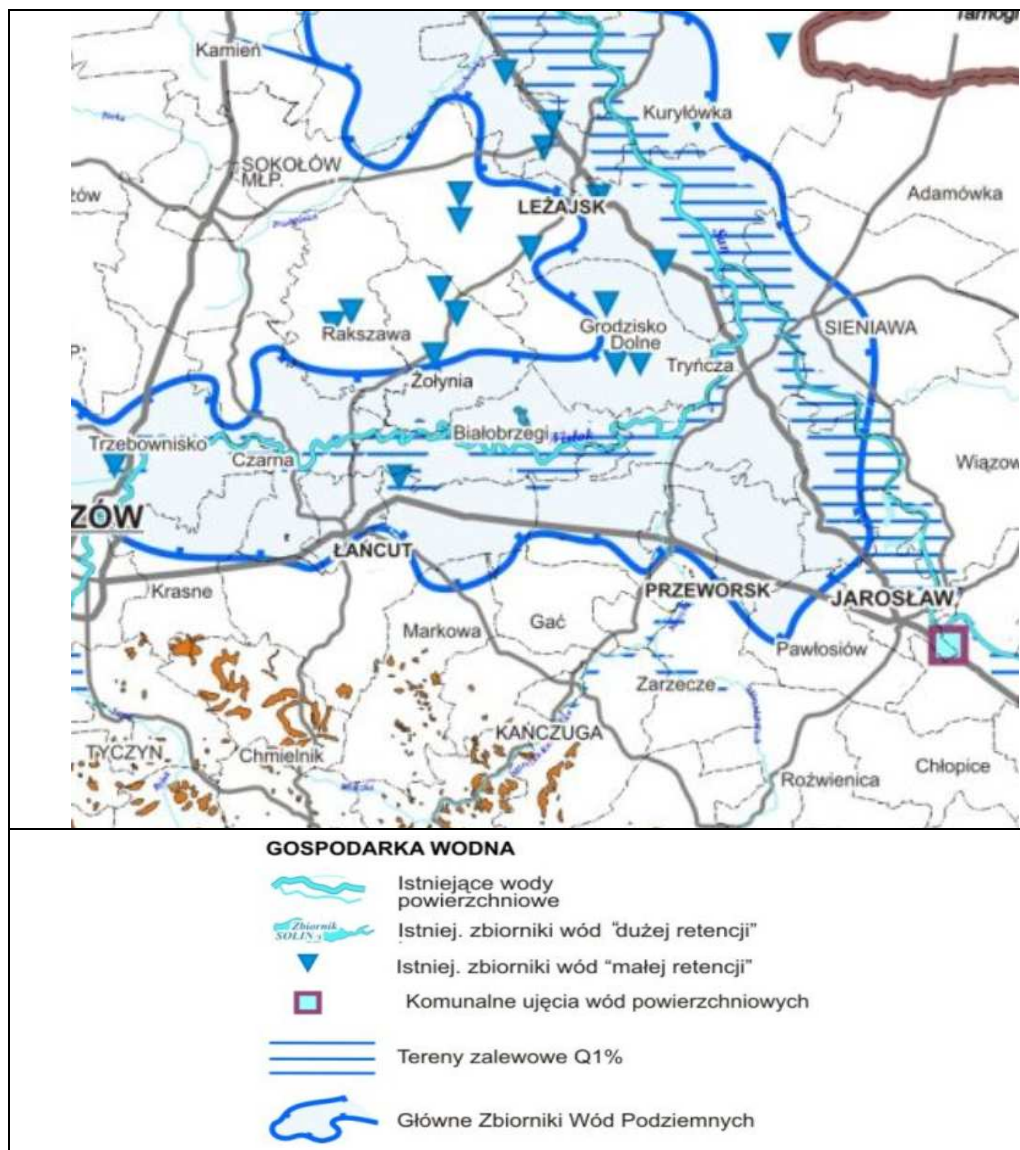
Tabela nr 6. Dane charakterystyczne GZWP Nr 425 o zasobach udokumentowanych.

Nazwa zbiornika	Powierzchnia km ²	Zasoby dyspozycyjne m ³ /d	Pobory wody m ³ /d
GZWP Nr 425 „Dębica-St.Wola-Rzeszów”	2 194,0	576 000	113 000

Wody podziemne z powodu ich gospodarczego znaczenia oraz powszechnego zagrożenia jakości, zostały objęte programem państwowego monitoringu środowiska (PMS).

Koordynację merytoryczną i wykonawstwo badań, funkcjonującemu od 1991 roku systemowi monitoringu jakości wód podziemnych Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska powierzyła Państwowemu Instytutowi Geologicznemu. System obserwacji monitoringowych wód podziemnych obejmuje zwykłe (słodkie) wody podziemne, których zawartość substancji rozpuszczonych (mineralizacja) nie przekracza 1000 mg/l. Aktualnie w sieci krajowej monitoringu wód podziemnych na terenie województwa podkarpackiego obsługiwanych jest 25 punktów pomiarowych, z których 15 znajduje się na obszarach pięciu GZWP.

W pobliżu gminy Łańcut zlokalizowany jest jeden punkt krajowej sieci monitoringu. Jest to punkt w Łańcucie, w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Wykonane przez WIOŚ Rzeszów badania zarówno w 2005 jak również w 2006r. potwierdziły, iż wody w tym punkcie należy zaliczyć do II klasy tj. wody o dobrej jakości.

Rysunek nr 16. Lokalizacja GZWP 425 na obszarze Powiatu Łańcuckiego

3.4 Jakość gleb

Pod względem klas bonitacyjnych wśród gruntów ornych przeważają gleby klasy III (ponad 67%) oraz klasy II (ponad 20%). Grunty na terenie gminy są zmeliorowane, ich utrzymanie i konserwacja w miejscowościach sześciu miejscowościach (z wyłączeniem Albigowej, Kosiny i Kraczkowej) należy do Spółki Wodnej.

Podstawowymi czynnikami degradacji gleb w województwie są zjawiska erozyjne (w tym osuwiska), zakwaszenie gleb, zanieczyszczenie gleb substancjami chemicznymi i eksploatacja surowców. Na terenie województwa erozją wietrzną zagrożonych jest 12,5% gleb użytkowanych rolniczo, wodną 36,3 % i wąwozową

24,6% gruntów rolnych i leśnych. Badania wykazały, że ponad 70% użytków rolnych ma odczyn kwaśny i bardzo kwaśny (pH do 5,5), w związku z czym najwyższe w kraju potrzeby wapnowania.

W 2005r. na obszarze powiatu łańcuckiego odnotowano przekroczenia standardów ziemi i gleby.

Natomiast przeprowadzone badania gleb na zawartość metali ciężkich wzdłuż trasy A-4 nie wykazały nadmiernego ich zanieczyszczenia.

Również rolnictwo przyczynia się do dewastacji gleby poprzez niewłaściwe stosowanie zabiegów agrotechnicznych, sztucznych nawozów mineralnych czy środków ochrony roślin.

Jednakże w chwili obecnej sytuacja ekonomiczna wsi spowodowała ograniczenia w stosowaniu nawozów i pestycydów, w związku z czym gleba jest mniej obciążana tego typu substancjami.

3.5. Przyroda

Środowisko przyrodnicze województwa podkarpackiego jest bardzo zróżnicowane i dobrze zachowane. Świadczy o tym występowanie na jego terenie wielu gatunków zwierząt i roślin objętych ochroną gatunkową, w tym: gatunków rzadkich, gatunków reliktowych (m.in. wąż Eskulapa, rosiczka okrągłolistna), gatunków endemicznych (głównie wśród bezkręgowców i grupy roślin wschodniokarpaccich), skrajnie zagrożonych w skali europejskiej (m.in. żbik, nadobnica alpejska, orzeł przedni), zagrożonych wyginięciem w skali światowej (m.in. wilk, kania ruda, derkacz, wydra), uznawanych za priorytetowe w międzynarodowym systemie Natura 2000.

Na podstawie ogólnych zaleceń Dyrektywy Polska została zobligowana do zaprojektowania sieci NATURA 2000. Na obecnym etapie prac nad programem NATURA 2000 w Polsce zaproponowano 420 obszarów Natura 2000, w tym:

- Specjalne Obszary Ochrony 279
 - Obszary Specjalnej Ochrony 141
- o powierzchni łącznej 8056854,4 ha.

Na terenie gminy nie ma zatwierdzonych oraz projektowanych obszarów Natura 2000. Wprawdzie jako projektowany obszar występuje pn. „Wisłok Środkowy z dopływami”, jednak nie znajduje się on na terenie powiatu łańcuckiego.

Wg danych grunty leśne w Gminie Łańcut zajmują 260 ha, co stanowi nieco mniej niż 16 % powierzchni leśnych w całym powiecie. Powierzchnię tą stanowią łącznie lasy nie będące własnością Skarbu Państwa oraz grunty Lasów Państwowych.

Lasy będące własnością osób fizycznych i prawnych wykorzystywane są w znacznej części do pozyskiwania drewna.

Na terenie powiatu łańcuckiego nadzór nad stanem lasów sprawuje Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie, nadleśnictwa: Leżajsk i Kańczuga. Większość obszarów leśnych Gminy Łańcut należy do Nadleśnictwa Kańczuga. Są to tereny znajdujące się w południowej i południowo-wschodniej części gminy.

Obszar Handzlówki wraz z fragmentem wsi Albigowa przynależy do Hyżnieńsko-Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten na terenie gminy zajmuje powierzchnię 290 ha, co stanowi ok. 1,18% ogólnej jego powierzchni i ok. 2,72% powierzchni gminy.

W drzewostanie chronionego obszaru dominuje: jodła, buk, sosna i grab w wieku od 60 do 80 lat, a starsze spotykane są sporadycznie, głównie jodły, buki i dęby. Runo bogate jest w gatunki górskie, chronione i rzadkie. Spośród gatunków zwierząt spotyka się tu: niepylaka mnemozynę, rzekotkę, krogulca, puchacza orlika, borsuka. Tereny te zasiedla również wiele gatunków ptactwa (ok. 100 gatunków) w tym tak rzadkie jak: jarząbek, krogulec, myszołów, pustułka, pliszka górską i siwa, zimorodek, kruk, orlik krzykliwy.

Spotykane są również górskie gatunki płazów ; salamandra plamista, traszka karpacka, kumak górski, ropucha szara, oraz gady; jaszczurka zwinka, padalec, żmija zygzakowata.

Na tym obszarze spotkać można prawie wszystkie formy geologiczne i biocenozy zbliżone do naturalnych. W lasach występuje buk i grab, jednak dominuje jodła.

3.6. Odpady

Informacje na temat stanu gospodarki odpadami znajdują odzwierciedlenie w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami stanowiącym integralną część Programu.

3.7 Poważne awarie i klęski żywiołowe.

Dyrektywa Rady nr 96/82/WE z 9 grudnia 1996 w sprawie kontrolowania zagrożeń z udziałem niebezpiecznych substancji ma na celu zapobieganie poważnym awariom i ograniczanie ich skutków dla ludzi i środowiska naturalnego, zapewniając wysoki stopień ochrony w całej Wspólnocie Europejskiej w sposób spójny i efektywny. Artykuł 12 Dyrektywy Seveso II wymaga, aby Państwa Członkowskie uwzględniały w swoich strategiach i planach zagospodarowania przestrzennego zapobieganie poważnym awariom i ograniczanie ich skutków. Rozwój gospodarczy może wymusić konieczność lokalizowania nowych obiektów, które mogą oddziaływać na środowisko. W takim przypadku zasadnicze znaczenie ma właściwa lokalizacja tego typu obiektów oraz wyznaczenie stref i ochrona terenu. Rozwój technologii przemysłowych sprawia, że wzrasta zagrożenie chemiczne, pożarowe, techniczne, ekologiczne. Corocznie wzrasta zarówno ilość niebezpiecznych substancji chemicznych przechowywanych i wytwarzanych w zakładach, jak również transportowanych po drogach i trasach kolejowych.

Do ochrony środowiska przed poważnymi awariami zobowiązani są zarówno prowadzący zakłady, stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych, jak również organy administracji. Ponieważ przez teren Gminy przebiega droga krajowa E 4, która niejednokrotnie przewożone są substancje i materiały niebezpieczne, może istnieć niebezpieczeństwo wystąpienia zagrożenia dla środowiska.

Do katastrof naturalnych mających najczęściej miejsce w powiecie łańcuckim zalicza się:

- zagrożenia powodziowe
- huragany – silne wiatry
- gradobicia – intensywne opady gradu występują zazwyczaj w połączeniu z burzami powodując duże zniszczenia zwłaszcza w rolnictwie
- osuwiska ziemi – zjawisko dość częste o ograniczonym zasięgu oddziaływania (nieraz do kilkudziesięciu metrów kwadratowych). Występuje zazwyczaj lokalnie na skutek działalności wód stokowych, wycinania lasu oraz podcinania skarp przez drogi. Występowanie osuwisk może zagrażać obiektom budowlanym. Zgodnie z informacjami zawartymi w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego południowa część Gminy Łańcut jest obszarem zagrożonym osuwiskami
- susze – mogą być powodowane zmniejszaniem naturalnej retencyjności zlewni, a także zmniejszaniem się poziomów wód podziemnych

- pożary – najczęściej mają miejsce w okresach wiosennych i związane są z wypalaniem traw przez rolników. Często też spotykane są pożary lasów. Pożary mogą obejmować swoim zasięgiem znaczne powierzchnie i wywoływać zróżnicowane skutki.

3.8 Odnawialne źródła energii

Energia odnawialna zwana również energią ekologicznie czystą lub zieloną powstaje przy wykorzystaniu naturalnych nośników jakimi są: energia kinetyczna wiatru, energia spiętrzeń lub gorącej wody, energia powstała przy spalaniu biomasy i biogazu oraz energia słoneczna. Konieczność wykorzystania alternatywnych źródeł energii wynika głównie z potrzeby ograniczenia szkodliwych produktów spalania pierwotnych nośników (węgla i jego odmian), wyczerpywania się źródeł kopalnych, jak również dążenia do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego poszczególnych regionów.

Energia wiatru

Jak wynika z mapy średniorocznych prędkości wiatrów, opracowanej przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie, *na terenie gminy* jedynie w południowych miejscowościach mogą występować warunki sprzyjające lokalizacji elektrowni wiatrowych.

Energetyka wodna

Ukształtowanie terenu, duże prędkości przepływu wody w rzekach i potokach szczególnie w południowej części województwa podkarpackiego sprzyjają lokalizacji **małych elektrowni wodnych**. Energia ta zamienia się w naturalny sposób w energię kinetyczną płynącej wody. Tę właśnie naturalną przemianę wykorzystuje elektrownia wodna. Płynąca woda przepuszczana jest w sposób kontrolowany przez turbiny wodne, którymi obraca się generatory energii elektrycznej. Na terenie gminy nie ma elektrowni wodnych.

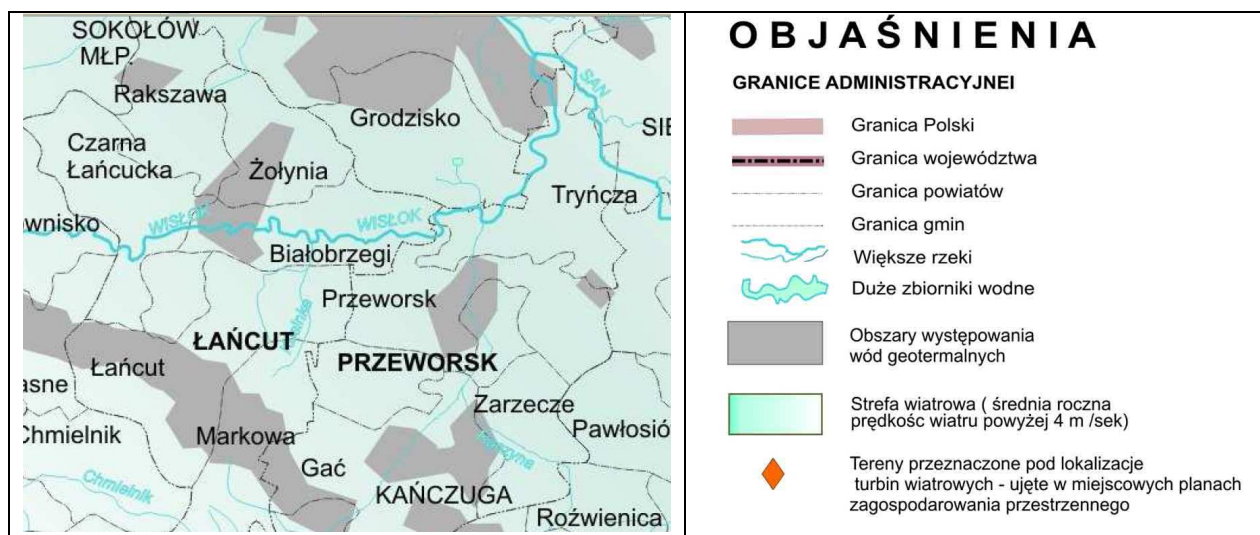
Energia słońca

Najistotniejszymi parametrami **w wykorzystaniu energii promieniowania słonecznego** są roczne wartości nasłonecznienia.. Warunki meteorologiczne charakteryzują się bardzo nierównym rozkładem promieniowania słonecznego w cyklu rocznym. Około 80% całkowitej rocznej sumy nasłonecznienia przypada na

sześć miesięcy sezonu wiosenno-letniego, od początku kwietnia do końca września, przy czym czas operacji słonecznej w lecie wydłuża się do 16 godz/dzień, natomiast w zimie skraca się do 8 godzin dziennie. W województwie podkarpackim średnie nasłonecznienie miesięczne wg danych 10 letnich wynosi odpowiednio od 0,8 kWh/m²/dzień w grudniu do 5.04 kWh/m²/dzień w lipcu. Taki rozkład predestynuje wykorzystanie do celów turystyczno-wypoczynkowych z zabezpieczeniem potrzeb własnych w miesiącach o mniejszym nasłonecznieniu. Wykorzystanie energii promieniowania słonecznego znalazło zastosowanie do wspomagania ogrzewania budynków użyteczności publicznej, budynków jednorodzinnych, obiektów gospodarczych oraz do podgrzewania wody użytkowej i w basenach na obszarze całego województwa.

Wody geotermalne

Na terenie województwa istnieje możliwość pozyskiwania energii ze złóż **zasobów wód geotermalnych**. Dotychczas zbadane i udokumentowane złoża tych wód znajdują się m.in. w obrębie „zapadliska podkarpackiego”, gdzie szacowana jest ich ilość na około 360 km³ wód o temperaturze od 35 st.C do ponad 120 st. C, a zgromadzoną w nich energię cieplną szacuje się na 1,5 mld ton paliwa umownego.

Źródło : Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2008 - 2011

Biomasa

Obecnie na Podkarpaciu obserwuje się wzrost zainteresowania alternatywnym paliwem jakim jest **biomasa**. Jest to rodzaj najstarszego i najszerzej wykorzystywanego paliwa np. poprzez: spalanie biomasy roślinnej (drewna opałowego z lasów, odpadów drzewnych z tartaków, zakładów meblarskich i in., słomy), spalanie śmieci komunalnych, wytwarzanie oleju opałowego z roślin oleistych (np. z rzepaku), fermentację alkoholową (np. z ziemniaków) w celu wytworzenia etanolu jako dodatku do paliw silnikowych, uzyskiwanie biogazu w wyniku beztlenowej fermentacji metanowej odpadowej masy organicznej.

Ocenia się, że na terenie gminy panują dogodne warunki do wykorzystywania energii uzyskiwanej z biomasy oraz energii słonecznej. W chwili obecnej brak jest danych dotyczących udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych na terenie gminy w ogólnym bilansie energetycznym.

4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Program ochrony środowiska dla Gminy Łańcut w zakresie ochrony środowiska stanowić będzie podstawę do racjonalnej polityki i działalności władz gminy w zakresie krótko i długoterminowych działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska.

Strategicznym celem polityki ekologicznej jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia. Dlatego duże znaczenie ma stała poprawa jakości wód powierzchniowych i stanu powietrza atmosferycznego, ochrona przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód gruntowych, właściwa gospodarka odpadami, ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Zdefiniowane w programie cele i kierunki działania zgodne są z aktualnie obowiązującymi przepisami odnoszącymi się do ochrony środowiska i są zgodne z celami i kierunkami działań określonymi w polityce ekologicznej państwa oraz zaktualizowanym Programie ochrony środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Programie ochrony środowiska Powiatu Łańcuckiego.

Wszelkie działania służące ochronie i poprawie jakości środowiska prowadzone będą w obrębie określonych celów, priorytetów i zadań ekologicznych. Wszystkie te elementy zostały podzielone na krótkoterminowe (obejmujące działania w latach 2008-2011) oraz na długoterminowe (lata 2012-2015). Zamierzenia te skoordynowane są z kierunkami działań określonymi przez instytucje wojewódzkie i powiatowe.

Dotychczasowa polityka samorządu i władz zdaje się potwierdzać tezę, że dbałość o stan środowiska jest jednym z przyjętych w gminie priorytetów. I tak:

- wybudowana została część kanalizacji sanitarnej, a następne odcinki są w trakcie realizacji,
- stałej poprawie ulega stan dróg, corocznie modernizowane są nowe odcinki, kładzie się nowe nawierzchnie, co powoduje większą płynność ruchu i mniejszą emisję spalin i hałasu,
- w miarę możliwości przeznaczają się nowe tereny pod zalesienia,
- gospodarka odpadami prowadzona jest w sposób coraz bardziej zorganizowany, co skutkuje poprawą stanu środowiska i zdecydowanie polepsza wizerunek gminy w oczach samych jej mieszkańców, a także potencjalnych inwestorów,
- systematycznie likwidowane są niezorganizowane wysypiska odpadów, mogące wpływać negatywnie na stan wód powierzchniowych, podziemnych czy gleb

Polityka ta realizowana jest w sposób stanowczy i konsekwentny, o czym świadczą coroczne nakłady na inwestycje w zakresie ochrony środowiska. Oprócz inwestowanych środków własnych, władze gminy pozyskują dodatkowe fundusze z różnych źródeł zewnętrznych tj. instytucji krajowych i zagranicznych udzielających wsparcia finansowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Przyjmując za bazę stan istniejący określone zostały kierunki rozwoju gospodarczego na następne lata. Nie będzie on bez znaczenia dla stanu środowiska naturalnego, dlatego też konieczne jest określenie zasad, którymi należy się kierować aby nie naruszyć równowagi pomiędzy środowiskiem, a rozwojem gospodarczym – rozwój zrównoważony.

1. STYMULOWANIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY Z UWZGLĘDNIENIEM ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

CEL STRATEGICZNY: Zwiększenie roli wiedzy i ekoinnowacyjności w procesie rozwoju gospodarczego i społecznego gminy

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- prowadzenie polityki zmierzającej do racjonalnego korzystania ze środowiska i jego zasobów.

2. EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZENIE DIALOGU SPOŁECZNEGO

Działania jakie będą podejmowane w ramach realizacji tego celu powinny przyczynić się do wykreowania społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań, świadomego wzajemnych powiązań pomiędzy zagadnieniami gospodarczymi, społecznymi, ekologicznymi i politycznymi. Podstawowym i głównym celem edukacji ekologicznej jest podniesienie świadomości ekologicznej społeczności gminy, przejawiające się w postaci pozytywnych zachowań proekologicznych we wszystkich dyscyplinach życia i gospodarki, poczuciu współodpowiedzialności każdego obywatela za stan środowiska oraz umożliwieniu każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy niezbędnej dla poprawy środowiska. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz prawo do informacji i udziału obywateli to podstawowe warunki spełnienia założeń realizacji idei zrównoważonego rozwoju.

CEL STRATEGICZNY: Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- edukacja ekologiczna w zakresie kształtowania postaw sprzyjających osiągnięciu efektów ekologicznych;
- propagowanie zagadnień ochrony ekosystemów, ochrony krajobrazu, kształtowanie norm zachowań sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej;
- doskonalenie baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnej za pośrednictwem Internetu;
- wsparcie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe;
- szkolenia dla samorządów oraz społeczności lokalnych w zakresie informacji i komunikacji społecznej i udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych (procedury ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów);
- współpraca samorządów wszystkich szczebli w zakresie prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej regionalnych i lokalnych ośrodków telewizyjnych, radiowych i prasowych;
- wspieranie jednostek zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami chronionymi w zakresie: organizowania wystaw o charakterze edukacyjnym; działalności w zakresie muzealnictwa o charakterze przyrodniczym; rozwoju ścieżek edukacyjnych w terenie;

3. ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU PRZESTRZENNYM

Planowanie przestrzenne w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego zapewnia warunki utrzymania równowagi przyrodniczej. Przepisy, zwłaszcza ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zapewniają integrację problematyki środowiskowej z problematyką planowania przestrzennego.

CEL STRATEGICZNY: Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju gospodarczego gminy, w tym właściwa lokalizacja przestrzenna inwestycji.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- rozpoznanie środowiska przyrodniczego w zakresie niezbędnym do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,

zapewniających optymalne relacje pomiędzy terenami zainwestowania a terenami otwartymi oraz wykorzystanie lokalnego potencjału w zakresie zaopatrzenia w energię i surowce;

- identyfikacja obszarów problemowych, konfliktów przestrzennych i środowiskowych;
- współpraca instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska i jednostek w zakresie zagospodarowania przestrzennego na różnych szczeblach.

CEL STRATEGICZNY: Skuteczne wdrażanie mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- zwiększenie nakładów na ochronę środowiska, w tym skuteczne pozyskiwanie środków finansowych na realizację projektów proekologicznych;
- promocja i wdrażanie systemu „zielonych zamówień” realizowanych ze środków publicznych, a także uruchomienie „zielonych miejsc pracy” oraz wykorzystywanie środków pomocowych UE dla uruchomienia tych programów;
- preferencje proekologiczne w podatkach i opłatach lokalnych;
- kształtowanie równoprawnych warunków konkurencji przez pełne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci”;
- edukacja na temat systemów zarządzania środowiskowego, zwłaszcza w aspekcie korzyści finansowych.

5. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w Gminie Łańcut zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.

Strategicznym celem polityki ekologicznej jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia poprzez poprawę stanu powietrza atmosferycznego, ochronę przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód, właściwą gospodarkę odpadami, ochronę przed hałasem, czy promieniowaniem elektromagnetycznym.

Ochrona wód

Ochrona i kształtowanie stosunków wodnych oraz poprawa jakości wód powierzchniowych jest ważnym celem ekologicznym w Gminie Łańcut. Cel ten zakłada zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią. Obszarami na których przeprowadzane są działania związane z poprawą i ochroną jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych są zlewnie rzek oraz obszary głównych zbiorników wód podziemnych.. Do celów zaopatrzenia ludności w wodę Gmina Łańcut zużywa wodę podziemną. Istnieje więc konieczność racjonalnego jej użytkowania. Należałoby w maksymalny sposób wyeliminować tzw. sieciowe ubytki wody oraz awarie oraz zadbać o utrzymanie wysokiej jakości wód podziemnych (II klasa). Innym istotnym elementem jest sieć wodociągów i jej niezawodność w zaopatrzeniu ludności w wodę.

Poprawa jakości wód zależy przede wszystkim od kompleksowego rozwiązania problemów gospodarki wodno-ściekowej. Ważne jest odpowiednie zarządzanie ochroną wód i jej zasobami, monitoring źródeł zanieczyszczeń oraz kontrola wdrażania i egzekwowania prawa. Działania w zakresie ochrony i kształtowania stosunków wodnych będą zmierzały do ograniczenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych (osadniczych i przemysłowych) oraz zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych.

W gminie jednym ze sposobów ograniczenia przenikania zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych jest kontrola stanu technicznego oraz częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, w których gromadzone są ścieki bytowe. Uprawnienia takie wynikają z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie. Jednakże najważniejszym działaniem w tym zakresie będzie dokończenie kanalizowania obszaru gminy . Ważnym zadaniem jest także likwidacja

„nielegalnych” kolektorów ścieków bytowych odprowadzających bez oczyszczania ścieki do rowów przydrożnych, melioracyjnych, bezpośrednio do gleby czy powierzchniowych cieków wodnych Na terenie Gminy zadaniem mającym na celu poprawę jakości wód szczególnie cieków powierzchniowych jest dokończenie budowy kanalizacji i podłączenie do niej możliwie największej ilości gospodarstw domowych i podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, a także systematyczna eliminacja nielegalnych źródeł wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.

Zadania służące temu celowi, termin ich realizacji oraz przewidywane koszty przedstawia tabela nr 7.

Tabela nr 7. Harmonogram i koszty działań

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Koszty w tys. zł
1.	Zapobieganie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych oraz gleby poprzez kontrolę zbiorników bezodpływowych, zbiorników z gnojowicą oraz likwidowanie „nielegalnych” kolektorów odprowadzających ścieki z gospodarstw domowych	2008-2015	8
2.	Budowa sieci wodociągowej z pompownią-Albigowa Honie	2008	500
3.	Budowa sieci wodociągowej w Handzlówce	2008-2011	4 000
4.	Modernizacja ujęć i stacji wodociągowych w Głuchowie, Albigowej i Kraczkowej	2008-2013	10 000
5.	Budowa kanalizacji z przyłączeniami w Handzlówce	2008-2010	5 800
6.	Budowa Kanalizacji Albigowa-Honie	2011-2013	2 000
7.	Budowa Kanalizacji Kraczkowa - Działy Zachodnie	2008 – 2010	2 000
8.	Zagospodarowanie terenu Jeziora Świętego na potrzeby turystyczno-rekreacyjne	2009-2011	1 000
9	Możliwość zbiorowej budowy przydomowych oczyszczalni w przypadkach braku warunków technicznych przyłączenia do kanalizacji	2009 - 2012	100

Gospodarka odpadami

Zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów jest priorytetem w polityce dotyczącej gospodarki odpadami. Dotyczy ono wszystkich uczestników życia produktu tj. projektantów, producentów, dystrybutorów, a także konsumentów oraz władz odpowiedzialnych za gospodarkę odpadami.

Szczegółowe zamierzenia oraz priorytety długo i krótkookresowe w zakresie gospodarki odpadami zostaną określone w zaktualizowanym Planie gospodarki odpadami

Ochrona powietrza

Realizacja zadań służących tym celem powinna przyczynić się do utrzymania stosunkowo wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów i pyłów do powietrza. Przy formowaniu podstawowych kierunków działań dla ochrony powietrza zostało przyjęte ogólne założenie maksymalnego ograniczenia emisji zanieczyszczeń.

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powinno polegać przede wszystkim na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, komunalnych i komunikacyjnych. Istotną sprawą na terenie gminy jest ograniczenie uciążliwej emisji ze źródeł lokalnych (np. likwidacja spalania odpadów takich jak opony czy tworzywa sztuczne). Modernizacja źródeł emisji poprzez zamianę paliwa węglowego lub koksowego na ekologiczne np. gazowe lub biopaliwa (co jest możliwe na terenach wiejskich) także sprzyjać będzie ograniczeniu emisji zanieczyszczeń. Należy jednak pamiętać, że głównie względy ekonomiczne będą decydowały jakiego rodzaju paliwo będzie wykorzystywane jako źródło ciepła. Wciąż najbardziej popularne jest spalanie węgla kamiennego. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń to nie tylko zamiana paliwa. Redukcje zanieczyszczeń poprzez ograniczenie ilości spalanych paliw uzyskamy także poprzez:

- ograniczenie strat ciepła (uszczelnienie i izolacja sieci ciepłowniczej, docieplenie budynków, wymiana stolarki okiennej),
- wykorzystanie paliw o lepszych parametrach (wyższa kaloryczność, mniejsza zawartość popiołu i siarki)
- propagowanie wykorzystania niekonwencjonalnych (często odnawialnych) źródeł energii,

Działania ograniczające emisje zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych to:

- modernizacja technologii w celu prowadzenia mniej energochłonnej produkcji,
- udoskonalenie procesów spalania, prowadzące do zmniejszenia zużycia paliw,
- wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- prowadzenie systematycznej kontroli emisji zanieczyszczeń,
- pomoc dla zakładów wdrażających systemy zarządzania środowiskiem.

Coraz większe znaczenie dla jakości powietrza mają zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy mechaniczne tzw. źródła komunikacyjne (pasmowe). Ponieważ nie są to źródła stacjonarne ograniczanie emisji nie jest sprawą łatwą:

Do działań ograniczających emisję ze źródeł komunikacyjnych mogą należeć:

- zwiększenie płynności i przepustowości sieci drogowej (działanie winno zostać uwzględnione przez wszystkich zarządzających drogami) poprzez np. poprawę standardów technicznych dróg,
- stopniowe eliminowanie pojazdów będących w złym stanie technicznym (zarówno osobowych jak i ciężarowych)

- tworzenie warunków do popularyzacji ruchu rowerowego np. poprzez wyznaczenie ścieżek rowerowych,
- powszechne wprowadzenie na stacjach paliw hermetyzacji procesu obrotu paliwami

Zadania służące temu celowi, termin ich realizacji oraz przewidywane koszty przedstawia tabela nr 8.

Tabela nr 8 . Harmonogram i koszty działań

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Koszty w tys. zł
1.	Poprawa płynności ruchu poprzez wzmocnienie nawierzchni dróg w Gminie	2008-2015	10 000
2.	Propagowanie odnawialnych źródeł energii	2008-2015	5
3.	Stopniowe ograniczanie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza ze źródeł lokalnych	2008-2015	100
4.	Ograniczanie emisji ze spalania odpadów w lokalnych źródłach ciepła poprzez kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci, młodzieży i dorosłych	2008-2015	10 000
5.	Propagowanie turystyki rowerowej i budowa ścieżek rowerowych	2008-2015	200

Ochrona przed hałasem

Podstawowym działaniem w zakresie ochrony przed hałasem jest doprowadzenie do odpowiednich warunków akustycznych. Są one niezbędne zarówno do efektywnej działalności człowieka jak i dla odpoczynku. Odpowiednia eliminacja hałasu w środowisku jest niezbędna do poprawnego funkcjonowania jego wszystkich elementów. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie. Na obszarze Gminy Czarna badania hałasu były wykonywane jedynie w miejscowości Kraczkowa. Jednak ze względu na fakt iż prawdopodobnie przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu występują na całej długości drogi nr 4 w obręb gminy, *podjęcie działań polegających na wybudowaniu ekranów akustycznych i poprawie jakości nawierzchni skutkować winno zmniejszeniem poziomu hałasu przenikającego do środowiska.*

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Przedmiotem działań jest skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym. Podstawowe kierunki działań dotyczyć będą prowadzenia badań określających skalę zagrożenia promieniowaniem oraz

zarządzania emisją pól elektromagnetycznych. Rejonami koncentracji działań w tym zakresie będą stacje telefonii komórkowej, linie przesyłowe energii elektrycznej 110kV i inne urządzenia wytwarzające niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne o częstotliwości 0,03-10¹⁶. Główne zadania w tym temacie, przedstawiono w tabeli nr 9

Tabela nr 9. Harmonogram i koszty działań

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Koszty w tys. zł
1.	Inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych	2008-2015	10 000
2.	Rozeznanie jakie obszary podlegają ponadnormatywnemu promieniowaniu elektromagnetycznemu (wykonanie pomiarów przez służby ochrony środowiska)	2008-2015	5
3.	Informowanie mieszkańców o wielkości emisji pól elektromagnetycznych	2008-2015	100

Przedstawione działania są niezwykle istotne, gdyż brak szerokiej informacji powoduje obawę społeczeństwa przed skutkami oddziaływania źródeł elektromagnetycznych.

Ochrona przyrody

Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej realizowana będzie m.in. poprzez:

- ochronę krajobrazu terenów wiejskich poprzez promowanie tradycyjnych metod gospodarowania oraz rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki;
- stosowanie przepisów krajowych i wdrażanie Dyrektyw oraz Konwencji międzynarodowych dotyczących ochrony przyrody w celu ochrony najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory występujących na terenach państw członkowskich.

Szczegółowe działania w tym temacie przedstawia tabela nr 10.

Tabela nr 10 . Harmonogram i koszty działań

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Koszty w tys. zł
1.	<i>Przebudowa drzewostanów uszkodzonych i niezgodnych z siedliskiem</i>	2008-2015	500
2.	<i>Wdrażanie zaleceń dotyczących obszarów ochrony przyrody, a zawartych w planach ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i obszarów NATURA 2000;</i>	2008-2015	100
3.	<i>Pielęgnowanie istniejących form ochrony przyrody i krajobrazu i tworzenie nowych</i>	2008-2015	100
4.	<i>Wspieranie rolnictwa przyjaznego środowisku</i>	2008-2015	80

Zapobieganie poważnym awariom i klęskom żywiołowym

Działania zmierzające do wyeliminowania powstania poważnej awarii oraz minimalizujące jej skutki oraz skutki klęsk żywiołowych przedstawiono w tab. nr 11.

Tabela nr 11 . Harmonogram i koszty działań

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Koszty w tys. zł
1.	<i>Regulacja rzeki Sawa</i>	Po 2013	1500
2.	<i>Stabilizacja cieków wodnych w Handzlówce</i>	2010-2015	1000
3.	<i>Regulacja Potoków Kosinka i Kraczkowski</i>	2011-2015	1000
4.	<i>Wzmocnienie systemu kontroli przewożonych towarów i materiałów niebezpiecznych</i>	2008-2015	50

6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

6.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie jest **Wójt Gminy**. Współdziała on z organami administracji rządowej i samorządowej, instytucjami i innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Program będzie realizowany zgodnie z kompetencjami przez organy ochrony środowiska oraz podmioty działające na rzecz zrównoważonego rozwoju w zakresie określonym przez obowiązujące ustawy i w oparciu o aktualnie dostępne instrumenty: prawno-administracyjne oraz finansowo-ekonomiczne.

Podstawowy podział kompetencji organów administracji (w tym gminy) w zakresie ochrony środowiska reguluje art. 378 ustawy Prawo ochrony środowiska. Istnieją jednak pewne wyjątki dotyczące kompetencji reglamentujących sposób korzystania ze środowiska, zawarte w innych ustawach.

Warunkiem realizacji założonych celów ekologicznych jest: konsekwentna realizacja działań określonych w Programie, jego okresowa weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska. Odpowiedzialni za to są uczestnicy wdrażania Programu.

Na poziomie gminnym Program realizowany będzie przez **wójta**.

Poza ogólnymi przepisami prawnymi samorząd gminny posiada instrument zarządzania przestrzenią i środowiskiem, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Na tym poziomie nastąpi **lokalizacja przedsięwzięć ochrony środowiska**.

Na poziomie powiatu organem realizującym działania określone w Programie jest **starosta**, dysponujący instrumentami prawnymi (decyzje, zezwolenia, uzgadnianie, koncesje, kontrola i monitoring, nadzór, publiczne rejestry) umożliwiającymi realizację zadań, między innymi, w zakresie: zalesień i nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, łowiectwa, ochrony przed hałasem, korzystania z zasobów wodnych, wytwarzania, składowania i transportu odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, procesu inwestycyjnego, związane z przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko.

Innymi współrealizatorami programu będą też organy administracyjne wyższego szczebla (rządowe i samorządowe), organizacje pozarządowe (głównie w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa), przedsiębiorcy, instytucje finansujące zadania z zakresu ochrony środowiska itp.

Odbiorcami Programu będzie **społeczeństwo gminy**, które poprzez wzrost wiedzy o stanie środowiska, może ją spożytkować do kontroli realizacji i efektów wdrażania Programu, do działań na rzecz ochrony środowiska na poziomie lokalnym i do osiągania określonych korzyści.

6.2. INSTRUMENTY I NARZĘDZIA REALIZACJI PROGRAMU

Cele ekologiczne określone w Programie mogą być skutecznie realizowane przez instrumenty wynikające z przepisów prawa, struktury zarządzania środowiskiem, rachunku efektywności ekonomicznej (finansowe i ekonomiczne) i polityki społecznej. Pomimo że Program nie jest aktem prawa miejscowego, wpływa na sytuację prawną podmiotów będących poza administracją. Wynika to z prawa ochrony środowiska np. z art. 186 pkt 4, który stanowi, że organ administracji nie może wydać pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, jeżeli byłoby to niezgodne m.in. z programami ochrony środowiska. Wnioskodawca nie uzyska żądanego pozwolenia, jeśli jego treść kłóciłaby się z Programem.

Instrumenty prawno-administracyjne

Instrumenty prawne to przede wszystkim decyzje administracyjne, pozwolenia, zezwolenia oceny, programy m.in.:

- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach;
- pozwolenia na budowę wydawane zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu - pozwalające na korzystanie z zasobów środowiska i wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, koncesje na poszukiwanie złóż kopalin, pozwolenia wodnoprawne;
- oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, jakości powietrza oraz wód powierzchniowych i podziemnych, pól elektromagnetycznych w środowisku, stanu akustycznego środowiska;
- zgody na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz na gospodarcze wykorzystanie odpadów;
- rejestry terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz standardowych norm jakości gleby lub ziemi, a także rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, parków narodowych,
- programy naprawcze i pogramy dostosowawcze takie jak: programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, programy zalesień i zadrzewień, tworzone w celu doprowadzenia do przestrzegania standardów jakości środowiska, w przypadkach wskazanych w prawie ochrony środowiska lub innych przepisach szczególnych;
- plany gospodarki odpadami, plany ochrony przeciwpowodziowej.

Instrumenty administracyjne to przede wszystkim:

- plany dotyczące konkretnych obszarów m.in. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;

- strategie i programy branżowe respektujące wymagania ochrony środowiska;
- plany ochrony parków narodowych, parków krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody;

Instrumenty finansowe i ekonomiczne to m.in:

- opłaty naliczane za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- skutki finansowe wynikające z odpowiedzialności karnej i cywilnej,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dotacje z europejskich funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności udzielane za pośrednictwem właściwych Programów Operacyjnych,
- zwolnienia i ulgi podatkowe;

Instrumenty społeczne

Efektywność Programu w dużej mierze uzależniona jest od społecznej akceptacji działań związanych z obowiązkiem ochrony środowiska i aktywnym działaniem społeczności zwłaszcza lokalnych. Niezbędne będą więc działania na rzecz łagodzenia konfliktów m.in. związanych z rozwojem inwestycyjnym na obszarach objętych ochroną przyrody. Narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa, tzw. "uczenie się poprzez działanie" to przede wszystkim:

- działania samorządu w zakresie doskonalenia się i systemów szkoleń, interdyscyplinarnego modelu pracy, współpracy i partnerstwa w systemach sieciowych.
- budowanie powiązań władz samorządowych ze społeczeństwem poprzez:
 - ✓ udział społeczeństwa w zarządzaniu (systemy konsultacji i debat publicznych) oraz w procedurach ocen oddziaływania na środowisko;
 - ✓ wprowadzenie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne);
 - ✓ zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku poprzez tworzenie baz danych o środowisku i jego zagrożeniach.

Procedura postępowania w sprawie oceny oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko oraz przepisy prawne dotyczące pozwoleń zintegrowanych, standardów emisyjnych z instalacji, a także systemu kontroli przestrzegania przepisów prawa to narzędzia do zapobiegania i ograniczania przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko. W sytuacji gdy, brak jest możliwości całkowitego uniknięcia negatywnego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko i niebezpieczeństwa nieodwracalnego zniszczenia różnorodności biologicznej np. przy realizacji inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową i inwestycji drogowych konieczne będzie zastosowanie działań kompensacyjnych.

6.3. METODY I CZĘSTOTLIWOŚĆ PRZEPROWADZANIA ANALIZY REALIZACJI USTALEŃ PROGRAMU

Warunkiem osiągnięcia założonych celów ekologicznych jest: konsekwentna realizacja działań określonych w Programie, jego okresowa weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska. Odpowiedzialni za to są uczestnicy wdrażania Programu.

Analiza i ocena realizacji przedsięwzięć określonych w Programie prowadzona będzie za pomocą monitorowania opierającego się o dane własne, dane statystyczne (GUS i US w Rzeszowie), Państwowy Monitoring Środowiska w Rzeszowie, a także o informacje uzyskane od jednostek realizujących przepisy ustawy Prawa ochrony środowiska, w szczególności organów ochrony środowiska oraz administracji zespolonej i niezespolonej.

Monitoring będzie prowadzony w zakresie:

- zmian stanu środowiska, przy czym za rok bazowy należy przyjąć rok 2006r.
 - stopnia realizacji przyjętych celów ekologicznych;
 - ocena wykonania i przyjętych działań;
 - zmiany uwarunkowań realizacji Programu.

Obowiązkiem Wójta jest sporządzanie co 2 lata raportu z wykonania Programu, przedstawianego Radzie Gminy. Raport oraz ocena uwarunkowań realizacji Programu stanowiąc będą podstawą do jego aktualizacji (przynajmniej raz na 4 lata).

Zamieszczone w Programie propozycje wskaźników monitorowania efektywności realizacji celów ekologicznych pozwolą na ocenę zmian w środowisku jakie nastąpią w wyniku realizacji działań określonych w Programie.

7. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

7.1. INFORMACJE OGÓLNE

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych na poziomie lokalnym.

Realizacja programu finansowana będzie ze środków:

- 1) **publicznych**, w tym:
 - krajowych, pochodzących z budżetu państwa, budżetów samorządu terytorialnego, pozabudżetowych instytucji publicznych,
 - zagranicznych, pochodzących, między innymi, z Funduszu Spójności, funduszy strukturalnych, Inicjatywy Wspólnoty, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, instrumentu finansowego na rzecz środowiska LIFE+, fundacji itp.
- 2) **niepublicznych**, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:
 - dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
 - zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje, programy pomocowe,
 - fundusze własne inwestorów.

Ważne zadanie w finansowaniu zadań przewidzianych do realizacji w Programie odgrywać będą pożyczki i dotacje z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW, fundusze inwestorów, środki z funduszy strukturalnych (krajowych i zagranicznych).

Środki unijne przewidziano na dofinansowanie projektów infrastrukturalnych dostępne po akcesji Polski do UE – alokacje z lat 2004-2006:

- komponent regionalny Zintegrowanego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego – ok. 736 mln PLN,
- Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw” – ok. 293 mln PLN,
- Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” – ok. 242 mln PLN,
- Fundusz Spójności – ok. 225 mln PLN.

W latach 2007-2013 w województwie podkarpackim podział środków unijnych na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z:

- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013, na realizację którego przeznaczono kwotę **1,14 mld euro**;
- Programami Operacyjnymi opracowywanymi na poziomie krajowym, z których najważniejszy dla realizacji celów ekologicznych to „Infrastruktura i Środowisko” oraz „Innowacyjna Gospodarka” (m.in. dofinansowanie projektów środowiskowych w przedsiębiorstwach związanych m.in. ze zmniejszeniem wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności) i „Kapitał Ludzki” (m.in. podnoszenie kwalifikacji administracji i służb odpowiedzialnych za ochronę środowiska oraz szkolenia związane z edukacją ekologiczną);
- programami Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (dotyczy zewnętrznych granic zewnętrznych UE): Program Polska-Słowacja (dofinansowanie ze środków EFR ma przekroczyć 85 ml euro), Program dla Europy Środkowej [ang. akronim CEP], Program Współpracy Międzyregionalnej INTERREG IV C, Program Polska-Białoruś-Ukraina (z budżetem ponad 186 mln euro);
- Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 – zgodnie z zaproponowanym przez MRiRW podziałem dla wybranych działań, do województwa podkarpackiego trafi ok. 300,43 mln euro pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (kwota ta ulegnie zwiększeniu po dokonaniu przez MR i RW podziału na regiony środków na gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

W latach 2007-2015 do województwa podkarpackiego może trafić 2 746,91 mln euro, w ramach działań objętych Strategią Rozwoju Kraju (w tym wartość dofinansowania unijnego wynosić może 2 291,66 mln euro).

7.2. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ

Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”

„**PO Infrastruktura i Środowisko**” koncentruje się na działaniach o charakterze strategicznym i ponadregionalnym. Ponad 66% wydatków będzie przeznaczonych na realizację celów Strategii Lizbońskiej. W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLIŚ) realizowanych będzie 15 osi priorytetowych, w tym 6 dotyczących środowiska:

1. **Gospodarka wodno - ściekowa**
2. **Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi**
3. **Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska**
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska
5. **Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych**
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T
7. Transport przyjazny środowisku
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe
9. **Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna**
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego
14. Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
15. Pomoc techniczna – Fundusz Spójności

Na realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 zostanie przeznaczonych 37,6 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27,9 mln euro, w tym na sektor środowisko przeznaczono 4,8 mld euro. W ramach w/w Programu przewidziano następujące tryby wyboru projektów: indywidualny, systemowy i konkursowy. tzw „duże projekty” (w przypadku środowiska o wartości powyżej 25 mln euro) mogą ubiegać się o dofinansowanie zarówno w trybie indywidualnym jak i konkursowym.

Na liście projektów kluczowych POIiŚ z terenu województw podkarpackiego nie znalazł się żaden ze zgłoszonych projektów sektora środowiskowego. Istnieje możliwość ubiegać się o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym.

Na mocy porozumień WFOŚiGW będą pełnił rolę Instytucji Wdrażających dla projektów realizowanych w ramach Osi Priorytetowej I Gospodarka wodno-ściekowa oraz Osi Priorytetowej II Gospodarka Odpadami i Ochrona Powierzchni Ziemi, których wartość nie przekracza 25 mln euro.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013

RPO WP będzie najbardziej istotnym dokumentem w oparciu, o który realizowane będą przedsięwzięcia ochrony środowiska o znaczeniu regionalnym i

ponadlokalnym. Zaangażowanie będą środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 1 136,3 mln euro, z tego ok. **18% na realizację Osi priorytetowej 4 „Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom”**. Wielkość środków przewidzianych na realizację tej osi priorytetowej została oszacowana na poziomie 200 524 910 euro, z tego 170 446 174 euro pochodzą będzie z wkładu wspólnotowego, a 30 078 736 euro z krajowych środków publicznych. Kategorie interwencji obejmują działania: 44, 45, 46, 48, 51, 53, 54, 56. Realizacja tego priorytetu będzie następować poprzez cele szczegółowe (tabela nr 12).

Oś priorytetowa 4 jest komplementarna z:

- 1) innymi osiami priorytetowymi RPO WP i programami t.j:
 - Osią priorytetową 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka (wspierane będą przedsięwzięcia m.in. związane z dostosowaniem MSP do wymogów środowiskowych);
 - Osią priorytetową 2. Infrastruktura techniczna.
- 2) osiami priorytetowymi Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013:
 - Osią 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej,
 - Osią 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.
(w programie przewidziano realizację inwestycji o mniejszej skali finansowej dotyczących gospodarki wodno – ściekowej i zagospodarowania odpadów na obszarach wiejskich i w małych miastach);
 - Osią 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
- 3) Osiami priorytetowymi Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, w ramach, którego realizowane będą inwestycje dotyczące dużych projektów m.in systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków w aglomeracjach o RLM większej niż 15 000, przedsięwzięcia dotyczące gospodarki odpadami służące ponad 150 000 mieszkańcom, a także większe kwotowo inwestycje związane z zachowaniem oraz ochroną różnorodności biologicznej. W niniejszej osi priorytetowej przewidziano wsparcie: przedsięwzięć dotyczących systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków w aglomeracjach do 15 000 RLM, dostarczania i uzdatniania wody, gospodarki odpadami służących mniejszej niż 150 000 liczbie mieszkańców, inwestycji związanych z zachowaniem oraz ochroną bioróżnorodności o mniejszej skali finansowej, a także wsparcie inwestycji o znacznej skali finansowej w zakresie infrastruktury przeciwpowodziowej, w tym zbiorników o pojemności powyżej 10 mln m³, wsparcie dużych projektów dotyczących zachowania i ochrony

bioróżnorodności, zabezpieczenia przed innymi niż powódź zagrożeniami oraz jednostek ochotniczej straży pożarnej);

- 4) Osią priorytetową 3. Środki służące wspólnemu interesowi, Programu Operacyjnego Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Przybrzeżnych Obszarów Rybackich na lata 2007 – 2013 (wsparcie finansowe na propagowanie zrównoważonej akwakultury, a także pomoc związaną z ochroną i poprawą stanu środowiska naturalnego, tam, gdzie działania dotyczą bezpośrednio gospodarki rybackiej oraz zarybienia gatunkami zagrożonymi).

Tabela nr 12. Środki finansowe dostępne z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 dotyczące Osi priorytetowej 4. „Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom”

Lp	Nr i nazwa działania oraz kod i temat priorytetowy		Środki dostępne w tys. euro
1.	2.	3.	4.
	Kod	Temat priorytetowy	
	Działanie 4.1. Infrastruktura ochrony środowiska		105 175, 316
1.	44	Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	17 017, 346
2.	45	Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	23 126, 137
3.	46	Oczyszczanie ścieków	47 124, 958
	Działanie 4.2 Infrastruktura przeciwpowodziowa i racjonalna gospodarka zasobami wodnymi		60 784,114
1.	45	Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	7 670,078
2.	53	Zapobieganie zagrożeniom, w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)	38 350, 389
3.	54	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	5 113,385
	Działanie 4.3 Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej		19 902,097
1.	48	Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń	4 775, 220
2.	51	Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym Natura 2000)	2 735,320
3.	56	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego	4 079,800
	Działanie 4.4 Zwalczanie i zapobieganie zagrożeniom		27 196,191
1.	53	Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi)	14 317,479
2.	54	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	6 136, 062

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego to instrumenty finansowe przeznaczone dla nowych państw członkowskich Unii Europejskiej. Są to dodatkowe, obok Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, źródła bezzwrotnej pomocy zagranicznej.

W tej chwili realizowane są projekty wyłonione w ramach pierwszego naboru, natomiast wnioski aplikacyjne zgłoszone w drugim naborze są na etapie zatwierdzania przez państwa -darczyńców. W wyniku II naboru wniosków w prowadzonego z terenu województwa podkarpackiego zgłoszono ogółem 65 wniosków, w tym priorytetów środowiskowych 28 (Tab. 21). Trzeci i ostatni nabór wniosków odbył się od 1 lutego do 31 marca 2008 roku. Nabór ten nie obejmował Priorytetu 2.1 Ochrona środowiska, w tym ludzkiego”.

Mechanizm Szwajcarski

Szwajcarsko-Polski Program Współpracy jest formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Szwajcarię Polsce i 9 innym państwom członkowskim Unii Europejskiej, które przystąpiły do niej 1 maja 2004 r. Na mocy umowy międzynarodowej, zawartej 20 grudnia 2007 r. w Bernie, ponad 1 mld franków szwajcarskich trafi do dziesięciu nowych państw członkowskich, z czego niemal połowa (ok. 489 mln CHF, czyli ok. 310 mln euro) przeznaczona będzie na pomoc dla naszego kraju.

O dofinansowanie projektów w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy mogą starać się: instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe.

Realizacja programów i projektów będzie wspierana w czterech obszarach:

- **bezpieczeństwo, stabilność i reformy** (m.in. rozbudowa wydajności administracyjnej; sposoby zabezpieczania granic; poprawa obsługiwanych spraw ze szczególnym uwzględnieniem kwestii imigracji i azylu; dostęp do informacji z zakresu prawa; modernizacja aparatu wymiaru sprawiedliwości; rozwój instytucji do walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną; bezpieczeństwo nuklearne; zapobieganie klęskom naturalnym; regionalne inicjatywy rozwoju w regionach mało korzystnych);
- **infrastruktura i środowisko** (m.in. modernizacja zasadniczej infrastruktury dla wykorzystania energii i wody pitnej, utylizacji ścieków oraz usuwania śmieci; transport publiczny; poprawa warunków środowiska, redukcja szkodliwych emisji, rozwój i egzekwowanie standardów; usuwanie toksycznych odpadów, planowanie przestrzenne na poziomie miejskim, regionalnym i narodowym; różnorodność i ochrona natury);
- **promocja sektora prywatnego** (rozwój sektora prywatnego z naciskiem na małe i średnie przedsiębiorstwa; poprawa dostępu do kapitału, wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw na polu zarządzania i kierowania korporacyjnego; zachęcanie do uprawy ekologicznej; zachęcanie do produkcji

- przemysłowej pozostającej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju; poprawa regulacji sektora finansowego; ochrona własności intelektualnej);
- **rozwój ludzki i społeczny** (rozbudowa wydajności administracji publicznej w celu wyrównania do poziomu europejskiego; szkolenie zawodowe i techniczne; badania i rozwój – programy wymiany akademickiej, stypendia, partnerstwo, współpraca w naukach stosowanych itp.; zdrowie – modernizacja szpitali, reformy systemu ubezpieczeń zdrowotnych itp.; współpraca bliźniacza pomiędzy miastami i gminami; wspieranie międzynarodowych inicjatyw rozwoju).

Z dostępnych informacji wynika, iż beneficjenci szwajcarskiego wsparcia będą musieli zapewnić własny wkład finansowy – na ogół 40 % kosztów projektu. Jednakże projekty wzmacniania instytucjonalnego oraz te realizowane przez organizacje pozarządowe będą mogły być w całości finansowane z Funduszu.

W ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy obowiązuje 5-letni okres zaciągania zobowiązań i 10-letni okres wydatkowania, który rozpoczął się 14 czerwca 2007 r., tj. w dniu przyznania pomocy finansowej Polsce przez Parlament Szwajcarski.

8. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA EFEKTYWNOŚCI PROGRAMU

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska. Oznacza to konieczność monitorowania zachodzących zmian poprzez regularną ocenę stopnia jego realizacji w odniesieniu do założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem. Monitorowanie zmian pozwoli na ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności.

Prawidłowa ocena realizacji Programu wymaga przyjęcia uporządkowanego systemu mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne wynikają z finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

Do mierników ekologicznych należą mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji.

Miernikami tej grupy będą:

- * jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- * długość sieci kanalizacyjnej,
- * ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- * powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- * powierzchnia terenów zdegradowanych,
- * nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- * udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- * stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych
- * ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- * ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Przyjęta liczba i rodzaje wskaźników decydują o określonym systemie oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w mieście. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich interpretacji.

Dla prawidłowej realizacji monitoringu wykonalności celów, priorytetów i zadań Programu Ochrony Środowiska Gminy Rakszawa niezbędna jest okresowa wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami administracji samorządowej i rządowej, dotycząca stanu komponentów środowiska oraz stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań ponadlokalnych. Przewiduje się wymianę ww. informacji w sposób zorganizowany – w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdawczość okresowa).

W tabeli nr 13. zaproponowano główne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i winna być sukcesywnie modyfikowana.

Tabela Nr 13. Podstawowe wskaźniki monitorowania programu

Wskaźnik	Stan wyjściowy
Zużycie wody z wodociągów	21,6 m ³ / mieszkańca
Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną	443,2dam ³ /rok
Długość kanalizacji	305,3km
Długość sieci wodociągowej	173,1 km
Wskaźnik lesistości (%).	5,4
Emisja zanieczyszczeń	21 tys. Mg
Powierzchnia terenów chronionych	290 ha
Ilość interwencji i wniosków zgłaszanych przez mieszkańców	
Liczba kampanii edukacyjno-informacyjnych,	

9. WAŻNIEJSZE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Bank Danych Regionalnych, <http://www.stat.gov.pl>;
2. Decyzja NR 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca Szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego.(Dz. U. L 242);
3. Ocena roczna jakości powietrza w województwie podkarpackim w roku, 2006. WIOŚ Rzeszów 2007 r.;
4. Ochrona Środowiska w Województwie Podkarpackim w latach 2004-2006, US Rzeszów, 2007;
5. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2006 (projekt);
6. Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020”
7. „Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013”
8. „Program ochrony środowiska województwa podkarpackiego na lata 2008-2011”,
9. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013, (2006) i indykatory wykaz indywidualnych projektów kluczowych (z 27.02.2007 r.), MRR Warszawa;
10. Raport o stanie środowiska województwa podkarpackiego, 2006, WIOŚ Rzeszów 2007
11. Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2007 r.;
12. „Strategia gospodarki wodnej, 2005, MŚ, Warszawa, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 września 2005 r.;
13. Województwo podkarpackie – podregiony, powiaty, gminy – US w Rzeszowie, 2006 r.;
14. Obowiązujące akty prawne

Ponadto wykorzystano materiały informacyjne zamieszczane na oficjalnych stronach internetowych organów i instytucji związanych z ochroną środowiska i innych jednostek realizujących zadania ochrony środowiska m.in.

www.wios.rzeszow.pl

www.mos.gov.pl

www.uw.rzeszow.gov.pl

www.wrota.podkarpackie.pl

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Łańcut
mgr inż. Roman Skomra